

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut mezinárodních studií

Bakalářská práce

2023

Anna Hvězdová

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut mezinárodních studií

**Vliv Lisabonské smlouvy na předsednictví v Radě EU
a funkci externí reprezentace EU v krizi – komparativní
studie dvou francouzských předsednictví**

Bakalářská práce

Autor práce: Anna Hvězdová

Studijní program: Teritoriální studia

Vedoucí práce: Mgr. Jan Váška, Ph.D.

Rok obhajoby: 2023

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracovala samostatně a použila jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne 3.5. 2023

Anna Hvězdová

Bibliografický záznam

HVĚZDOVÁ, Anna. *Vliv Lisabonské smlouvy na předsednictví v Radě EU a funkci externí reprezentace EU v krizi – komparativní studie dvou francouzských předsednictví*. Praha, 2023. 57 s. Bakalářská práce (Bc). Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut mezinárodních studií. Vedoucí bakalářské práce Mgr. Jan Váška, Ph.D.

Rozsah práce: 104 797 znaků (s mezerami)

Abstrakt

Bakalářská práce se zabývá vlivem Lisabonské smlouvy na roli předsednictví v Radě EU v oblasti externí reprezentace EU v zahraničně politické krizi. Cílem práce je prověřit tezi, že předsednictví v Radě EU nemá v post-lisabonském institucionálním rámci v oblasti vnější reprezentace EU, a především krizovém managementu, žádnou funkci. Výzkum je proveden diachronní komparativní metodou, přičemž porovnávanými případy jsou dvě francouzská předsednictví v Radě EU. Prvním zkoumaným případem je francouzské předsednictví v roce 2008, které probíhalo před přijetím Lisabonské smlouvy, a v jehož průběhu vypukla válka v Gruzii. Druhým zkoumaným případem je francouzské předsednictví v roce 2022, které probíhalo již po přijetí Lisabonské smlouvy, a v jehož průběhu vypukla válka na Ukrajině. Z výsledku práce vyplývá, že v obou případech zastávalo francouzské předsednictví v Radě EU roli vnější reprezentace EU. Práce dále definuje rozdílné prvky reprezentační role předsednictví v před-lisabonském a post-lisabonském institucionálním rámci.

Abstract

The thesis deals with the impact of the Lisbon Treaty on the role of the Presidency of the Council of the EU in the external representation of the EU in the foreign policy crisis. The thesis tests that the Presidency of the Council of the EU has no function in the post-Lisbon institutional framework in EU external representation, especially crisis management. The research is conducted through a diachronic comparative method, with the cases being two French EU Council Presidencies. The first case studied is the French Presidency in 2008, which preceded the adoption of the Lisbon Treaty and during which the war in Georgia broke out. The second case under examination is the French Presidency in 2022, which took place after adopting the Lisbon Treaty and during which war broke out in Ukraine. The thesis results show that in both cases, the French Presidency of the EU Council played the role of external representation of the EU. The thesis further defines the different elements of the representative role of the presidency in the pre-Lisbon and post-Lisbon institutional framework.

Klíčová slova

Předsednictví v Radě EU, Rada EU, Lisabonská smlouva, reprezentace, krizový management, zahraničně-politická krize

Keywords

Presidency of the Council of the EU, Council of the EU, Treaty of Lisbon, representation, crisis management, foreign policy crisis

Title

The impact of the Treaty of Lisbon on the Presidency of the Council of the EU and the function of the external representation of the EU in a crisis – a comparative study of two French presidencies

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala vedoucímu práce Mgr. Janu Váškovi, Ph.D. za jeho čas, ochotu a všechny cenné rady při vedení práce. Dále děkuji Bc. Marii Kozákové za provedení korektury práce.

Obsah

Úvod	2
1 Rozbor literatury	4
2. Předsednictví v Radě EU	6
2.1 Obecné principy předsednictví	7
2.2 Funkce předsednictví v Radě EU	8
3. Vnější reprezentace EU	9
3.1 Předsednická země jako reprezentant EU před Lisabonskou smlouvou	9
3.2 Vliv Lisabonské smlouvy na vnější reprezentaci EU	12
4. Francouzské předsednictví v Radě EU a válka v Gruzii	15
4.1 Geneze války v Gruzii	15
4.2 Postoj států EU a vyjednávání společné pozice EU	16
4.3 Reprezentace EU v konfliktu	18
4.4 Zhodnocení	22
5. Francouzské předsednictví v Radě EU a válka na Ukrajině	23
5.1 Geneze války na Ukrajině	23
5.2 Postoj států EU a vyjednávání společné pozice	24
5.3 Reprezentace EU v konfliktu	27
5.4 Zhodnocení	36
Závěr	39
Seznam zdrojů	43

Úvod

Přijetí Lisabonské smlouvy znamenalo pro instituce Evropské unie (EU) mnoho změn. S cílem učinit EU demokratičtější, transparentnější a efektivnější došlo k revizi postavení Evropské komise, kompetencí Evropského parlamentu, hlasovacího mechanismu v Radě EU a role předsednictví v Radě EU. Co se týče rozdělení pravomocí v oblasti zahraniční a bezpečnostní politiky, Lisabonská smlouva zřizuje funkci vysokého představitele Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku, který má, společně se stálým předsedou Evropské rady, reprezentovat EU navenek. Doposud měl tuto pravomoc stát předsedající Radě EU, potažmo jeho premiér či prezident. Předsednický mandát je však pouze šestiměsíční, což byla velmi krátká doba na uskutečnění cílů v oblasti Společné zahraniční a bezpečnostní politiky. Problém slabé kontinuity a koherence zahraniční politiky EU měl být vyřešen ratifikací Lisabonské smlouvy.

Cílem této práce je prověřit platnost teze, že předsednictví nemá v post-lisabonském institucionálním rámci ve vnější reprezentaci EU, a primárně v krizovém managementu, žádnou funkci. Tato teze vychází ze samotného znění Lisabonské smlouvy, která stanoví, že předsednický stát nemá funkci vnější reprezentace EU. Teze, že reprezentační role předsednictví s Lisabonskou smlouvou končí, je současně sdílána i napříč odbornou literaturou. Například expert na evropské právo Jean Claude Piris ve své detailní analýze Lisabonské smlouvy „*The Lisbon Treaty: a legal and political analysis*“ uvádí, že jedna z hlavních inovací nového institucionálního rámce je stabilní a unifikovaný způsob reprezentace v externích vztazích EU, přičemž všechny funkce v externí reprezentaci po předsednictví přebírá vysoký představitel. Ze stejné hypotézy vychází i odborný článek „*The Dutch EU Presidency: The Continuing Relevance of the Rotating Presidency in a Political Union*“, ve které profesor Adriaan Schout uvádí, že zejména krizový management již nepatří mezi kompetence předsedající země. Profesor Uwe Puetter ve článku „*The Rotating Council Presidency and the New Governmentalism*“ konstatuje, že z pohledu mediálního pokrytí politik EU je zřejmé, že role předsednické země se zmenšuje, což je viditelné zejména pokud jde o vedoucí roli hlavy státu nebo vlády členského státu, který vykonává rotující předsednictví Rady EU.

Po metodologické stránce se jedná o diachronní komparativní případovou studii s důrazem na jednoho konkrétního aktéra, kterým je předsednictví v Radě EU a jeho roli ve vnější reprezentaci EU. Předmětem komparace jsou francouzská předsednictví v roce 2008 a roce 2022. Tato dvě konkrétní předsednictví byla ke komparaci zvolena z důvodu jejich

vzájemné podobnosti. V obou případech předsedala Radě EU stejná země, tedy Francie a obě předsednictví se zároveň potýkala s mezinárodně politickou krizí vyvolanou ruskou agresí vůči sousedním zemím. V roce 2008 se jednalo o válku v Gruzii, v roce 2022 o válku na Ukrajině. Každé předsednictví fungovalo pod jinou institucionální úpravou. Francouzské předsednictví v roce 2008 probíhalo ve specifickém meziobdobí podepsání Lisabonské smlouvy (2007) a jejím vstupem v platnost (2009). Francouzské předsednictví v roce 2022 probíhalo již po přijetí Lisabonské smlouvy. Z mého pohledu je tedy příhodné zkoumat vliv Lisabonské smlouvy na těchto dvou případech.

Práce je členěna do pěti kapitol. První kapitola rozebírá dostupnou literaturu a prameny relevantní pro tuto práci. Druhá kapitola se zabývá institutem předsednictví v Radě EU. Třetí kapitola je věnována Lisabonské smlouvě, a to zejména změnám, které přináší v oblasti zahraniční politiky a vnější reprezentace EU. Ve čtvrté a páté kapitole jsou popsány dvě zahraničně politické krize, kterým EU čelila v době, kdy Radě EU předsedala Francie. Tou první je válka v Gruzii, tou druhou válka na Ukrajině. Obě kapitoly současně obsahují analýzu, jak vystupovalo předsednictví v krizi a zároveň zda, a případně v jaké podobě, plnilo reprezentační funkci EU. Zjištění vyplývající z těchto analýz jsou následně podrobeny komparaci.

K výběru tohoto tématu mě vedlo několik důvodů. Jelikož jsem se institutu předsednictví v Radě EU věnovala v průběhu studia, výběr se odvíjel od mého dosavadního studijního zaměření. Kromě toho jsem strávila půl roku na stáži na Stálém zastoupení České republiky při EU v Bruselu po dobu českého předsednictví, což mi umožnilo vhléd do průběhu výkonu předsednictví, a také, v rámci možností, do vnitro-unijního institucionálního fungování. Dalším důvodem je aktuálnost tématu. Práce se z části věnuje ruské agresi proti Ukrajině, která v průběhu psaní práce stále probíhá, téma se tedy přímo dotýká současného dění. Zatřetí, Česká republika vykonávala předsednický mandát v nedávné době teprve podruhé v historii a fungovala v předsednickém triu právě s Francií (a Švédskem). Téma proto pokládám za relevantní a zajímavé pro české publikum.

1 Rozbor literatury

Institut předsednictví v Radě EU se v posledních letech stává čím dál tím častěji předmětem výzkumu v rámci zkoumání evropského politického systému. Monografií, jež se věnují výhradně institutu předsednictví, však mnoho publikováno nebylo, jelikož samotné předsednictví je poměrně úzké téma. Jednou z publikací zaměřující se výhradně na předsednictví je sborník „*European Union Council Presidencies: A comparative perspective*” od autora Ole Elgströma¹, do kterého přispěli i další renomovaní autoři (například Jonas Tallberg), kteří dlouhodobě na téma evropské integrace publikují. Monografie uvádí do problematiky předsednictví, vysvětluje jeho hlavní funkce a následně je aplikuje na konkrétní předsednické mandáty. Je však nezbytné zohlednit, že monografie byla publikována ještě před přijetím Lisabonské smlouvy, která kompetence předsednictví značně upravuje, a proto tyto změny nejsou v publikaci reflektovány.

Mnohem častěji jsou předsednictví věnovány odborné články. Za přínosný považuji článek „*Assessing EU Council presidencies (Conditions for) success and influence*”² od autorů Bruna Vandecastela a Fabienne Bossuytové, ve kterém autoři rozdělují debatu o předsednictví do čtyř kategorií. První kategorie jsou deskriptivní studie rolí a funkcí předsednictví s konkrétním zaměřením na roli a fungování předsednictví v rámci institucionálního rámce EU. V tomto případě lze za zásadní přínos označit definici autorek Fiony Hayes-Renshawové a Helen Wallacové, které jako první určily základní dělení předsednických funkcí. Na jejich definici dále navazují další autoři, kteří se popisu rolí a funkcí předsednictví věnují (například již zmíněný Elgström). Druhá kategorie je literatura hodnotící úspěšnost jednotlivých předsednictví. Skončení předsednického mandátu svádí k hodnocení, proto je toto téma u autorů populární a hodnotící články vycházejí poměrně pravidelně. Třetí kategorií jsou studie analyzující způsob výkonu a „chování” předsednictví a zároveň faktory, které stojí za schopností předsednictví mít velký vliv či úspěch. Čtvrtou kategorií jsou studie zabývající se specifickým tématem spojeným s institutem předsednictví, například zobrazení konkrétního předsednictví v médiích či vliv předsednictví na bilaterální vztahy zemí v předsednickém triu.

¹ Ole Elgström, *European Union council presidencies: a comparative perspective*, (London: Routledge, 2003), https://cuni.primo.exlibrisgroup.com/permalink/420CKIS_INST/1ustijj/alma9925212345606986 (staženo 22. února 2023).

² Bruno Vandecastel, Fabienne Bossuyt, „Assessing EU Council presidencies (Conditions for) success and influence“, *Comparative European Politics* 12, 233 – 247 (2014), <https://doi.org/10.1057/cep.2013.1> (staženo 22. února 2023).

Pokud jde o českou odbornou literaturu zabývající se institutem předsednictví, čeští autoři se tomuto tématu začali významněji věnovat až kolem roku 2008 s blížícím se historicky prvním českým předsednictvím v Radě EU. Petr Kaniok, docent působící na katedře mezinárodních vztahů a evropských studií Fakulty sociálních studií Masarykovy univerzity, je autorem dvou monografií, které se předsednictvím zabývají, z nichž je pro tuto práci relevantní hlavně publikace „*Předsednictví v Radě EU. Příběh půl století*“³. Kaniok se nejdříve věnuje obecnému popisu předsednictví a poté do detailu rozebírá švédský a německý předsednický mandát.

Za velmi přínosnou považuji také knihu „*The Lisbon Treaty: a legal and political analysis*“⁴ od autora Jean-Clauda Pirise. Piris působil jako právní poradce pro Evropskou radu a v letech 1988-2010 zastával funkci generálního ředitele právní služby Rady EU. Byl také právním poradcem mezivládních konferencí revidující smlouvy EU. Kniha obsahuje akademickou analýzu Lisabonské smlouvy a její právní výklad. Pokud jde o česko-jazyčné prostředí, o Lisabonské smlouvě a perspektivách nového institucionalismu pojednává kniha „*Institute Evropské unie a Lisabonská smlouva*“⁵ publikována autorským kolektivem z Katedry západoevropských studií Fakulty sociálních věd Univerzity Karlovy. Kniha nabízí komplexní a přehlednou analýzu vlivu lisabonské reformy na hlavní instituce EU. Konkrétně roli předsednického státu ve Společné zahraniční a bezpečnostní politice EU zkoumají autorky Sophie Vanhoonackerová, Karolína Pomorská a Heidi Maurerová v odborném článku „*The Presidency in EU External Relations*“, který popisuje vliv Lisabonské smlouvy na funkce předsednictví a zvláště na funkci vnější reprezentace EU, a pro tuto práci je taktéž velmi přínosný.

Pro čtvrtou kapitolu práce, která se zabývá válkou v Gruzii, je zásadní publikace „*Explaining foreign policy: international diplomacy and the Russo-Georgian War*“, jejíž autoři jsou profesori politických věd Hans Mouritzen a Anders Wivel. Publikace je pro tuto práci přínosná zejména z toho důvodu, že odpovídá na otázku, proč a jak byly státy EU v rusko-gruzínské krizi rozdělené a vysvětluje roli francouzského předsednictví v konfliktu. Ačkoliv se kniha poměrně detailně věnuje jednotlivým státům a jejich přístupům ke krizi, z mého pohledu opomíjí alespoň základní vysvětlení institucionálního rámce EU

³ Petr Kaniok, *Předsednictví Rady EU: příběh půlstoletí*, (Brno: Masarykova univerzita, 2008).

⁴ Jean-Claude Piris, *The Lisbon Treaty: a legal and political analysis*, (Cambridge: Cambridge Press, 2010).

⁵ Ivo Šlosarčík a Zuzana Kasáková, *Institute Evropské unie a Lisabonská smlouva*, (Praha: Grada, 2013).

v souvislosti se zahraniční politikou, který je v tomto případě, vzhledem k zásadní mediační roli předsednictví Rady EU pro čtenářovo porozumění podstatný.

Hlavním zdrojem informací pro pátou kapitolu práce jsou novinové články relevantních zpravodajství, jako jsou například *Politico*, *Reuters*, *New York Times*, *The Washington Post* atd., a rovněž oficiální dokumenty a média institucí EU. Kontext vypuknutí války na Ukrajině a roli francouzského předsednictví (zejména prezidenta Macrona) v ní zaznamenává dokument „*Un président, l'Europe et la guerre*“, jehož autorem je novinář Guy Lagache.⁶ Lagache původně začal dokument natáčet s cílem zaznamenat politické události během francouzského předsednického mandátu, avšak vzhledem k vypuknutí války se snímek zaměřuje výhradně na diplomatické snahy prezidenta Macrona o řešení krize.⁷ Skutečné záběry, včetně telefonních rozhovorů Macrona s prezidenty Vladimírem Putinem a Volodymyrem Zelenským, poskytují nahlédnutí do zákulisního dění od období několik dní před vypuknutím války až do okamžiku, kdy se Macron krátce před koncem předsednického mandátu vydává do Kyjeva. Je třeba poznamenat, že dokument má velmi frankocentrický charakter a opomíjí některá fakta a události za účelem zdůraznění role francouzského prezidenta.

2. Předsednictví v Radě EU

Rotující předsednictví v Radě EU je institut starý stejně jako sama EU a jeho vývoj odráží do značné míry historii samotného procesu evropské integrace. Postupné rozšiřování kompetencí a měnící se interinstitucionální rovnováha mezi Radou EU, Evropskou komisí a Evropským parlamentem přispěly k rozvoji předsednictví jako jednoho z klíčových hráčů v evropském aparátu. Bylo založené Pařížskou smlouvou v roce 1952, která stanovila, že funkci předsednictví v Radě EU zastává postupně každý člen Rady EU, a pořadí států bylo určeno abecedně.⁸ Článek 28 Smlouvy o Evropském společenství uhlí a oceli (ESUO) v původním znění označuje za hlavní úkoly předsednictví svolávat na žádost Vysokého úřadu či členského státu jednání Rady EU a komunikovat jako její mluvčí se členskými státy. Kromě organizační a komunikační funkce nejsou žádné další úkoly či limity předsednictví

⁶ „Un président, l'Europe et la guerre“, Guy Lagache, filmová databáze IMDb, <https://www.imdb.com/title/tt22692282/> (staženo 21. března 2023).

⁷ Sonia Phalnikar, „Behind the scenes in Macron's war diplomacy“, *Deutsche Welle*, 7. ledna 2022, <https://www.dw.com/en/behind-the-scenes-in-macrons-war-diplomacy/a-62323732> (staženo 22. dubna 2022).

⁸ Sophie Vanhoonacker, Karolina Pomorska, Heidi Maurer, „The Presidency in EU External Relations“, *Politique européenne*, č. 35 (2011): 139-164, <https://www.jstor.org/stable/48502519> (staženo 3. března 2023).

v primárním právu definované.⁹ Tendence určovat předsednické úkoly velmi flexibilně přetrvávala a předsednictví se vyvíjelo souběžně s vývojem evropské integrace. Výkon předsednického mandátu se tak zakládal spíše na zvyklostech než na pevném ukotvení kompetencí v institucionálním rámci.

2.1 Obecné principy předsednictví

Jak je uvedeno v předchozí kapitole, funkce předsednictví mají v porovnání s ostatními funkcemi institucí EU slabé teoretické vymezení, a to zejména v rámci primárního práva. Závazně je v základní legislativě EU zakotven jen rotační princip, který zaručuje střídání úřadu po půl roce.¹⁰ Rotační období bylo zakotveno již ve smlouvě o ESUO (čl. 28)¹¹, ale bylo stanoveno pouze tříměsíční trvání mandátu. Až Římská smlouva (1957) rozšířila mandát na šest měsíců (čl. 146)¹².

Dalším pravidlem, kterého by se předsednický stát měl držet, je nestrannost. Tuto povinnost stanoví Příručka předsednictví Generálního sekretariátu Rady EU, podle které musí být předsednictví neutrální a nestranné.¹³ Ačkoliv se od předsednictví očekává nestrannost, v praxi by to neměla být absence vlastního názoru či neutralita ve favorizování témat, nýbrž schopnost věnovat se evropským tématům a akceptovat připomínky a návrhy dalších aktérů.¹⁴

Každý členský stát, který předsednický mandát vykonává, funguje v tzv. předsednickém triu. Předsednické trio tvoří tři po sobě předsedající státy, které si určí „program tří předsednictví“ a definují tak rámec svých priorit. Tento systém je v platnosti od přijetí Lisabonské smlouvy.¹⁵ Tria byla dříve tvořena vzestupně podle abecedního pořadí, nyní se tvoří na základě daných kritérií (například délka členství, velikost státu či zapojení do evropských politik).¹⁶ Kromě programu tria si předsednický stát stanovuje vlastní šestiměsíční program cílů, který na začátku svého předsednického mandátu prezentuje Radě EU a Evropskému parlamentu. Tento program může odrážet národní zájmy daného státu.

⁹ Kaniok, *Předsednictví Rady EU: příběh půlstoletí*, 16.

¹⁰ Tamtéž, 38.

¹¹ Článek 28 Smlouvy o Evropském společenství uhlí a oceli, EUR – Lex (Přístup k právu EU), <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FR/TXT/PDF/?uri=CELEX:11951K/TXT> (staženo 22. dubna 2023).

¹² Článek 146 Římské smlouvy, EUR – Lex (Přístup k právu EU), <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FR/TXT/PDF/?uri=CELEX:11957E/TXT> (staženo 22. dubna 2023).

¹³ Elgström, *European Union presidencies a comparative perspective*, 39.

¹⁴ Petr Kaniok, *České předsednictví Rady EU – most přes minulost* (Brno: Masarykova univerzita, 2010), 24.

¹⁵ „Předsednictví Rady EU“, Consilium Europa, <https://www.consilium.europa.eu/cs/council-eu/presidency-council-eu/> (staženo 16.4.2022).

¹⁶ Kaniok, *České předsednictví Rady EU – most před minulost*, 23.

Předsednictví má tak možnost nastartovat takovou agendu, kterou považuje za žádoucí, a tím i částečně určovat priority Rady EU.¹⁷

2.2 Funkce předsednictví v Radě EU

Pokud jde o předsednické funkce, v odborné literatuře lze najít různé definice funkcí předsednictví. Tato práce vychází z definic autorů Ole Elgströma a Jonase Tallberga, kteří uvádějí čtyři základní funkce předsednictví. Těmi jsou administrace a organizování práce Rady EU, mediace, určování politických priorit a reprezentace Rady EU. V literatuře se občas objevuje ještě pátá funkce, a to propagace národních priorit (například autoři Adriaan Schout a Sophie Vanhoonacker uvádějí prosazování národních zájmů jako jednu z předsednických rolí).¹⁸ Tato funkce je vnímána kontroverzně, jelikož by předsednictví mělo vystupovat nestranně.

Nejstarší funkcí předsednictví je funkce administrátora, organizátora a manažera Rady EU.¹⁹ V rámci této funkce předsednická země odpovídá za přípravu a koordinaci práce Rady tím, že připravuje a distribuuje dokumenty, sestavuje programy jednání a svolává všechna zasedání.²⁰ Napříč literaturou panuje shoda, že tyto administrativní úkoly představují základní a tradiční funkci každého předsednictví.

Druhou funkcí je mediace a hledání konsensu a kompromisů mezi členskými státy i napříč institucemi EU. Tallberg v souvislosti s touto funkcí uvádí, že předsednictví disponuje značnými informačními a procedurálními zdroji, které mohou pomoci uvolnit neslučitelné vyjednávací pozice a dojít tak k účinným dohodám a zabránit tak neúspěchu ve vyjednávání.²¹ Tato funkce postupně nabírá na důležitosti i z důvodu zvyšování počtu členských států a tím i potenciálních třecích ploch či prostoru pro neshody. Nahrazení hlasování jednomyslností hlasováním kvalifikovanou většinou, ke kterému v roce 2009 došlo, znamená změnu taktiky vyjednávání. Zatímco dříve předsednictví usilovalo o

¹⁷ Petr Fiala, Markéta Pitrová, *Evropská unie* (Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2009), 215.

¹⁸ Adriaan Schout a Sophie Vanhoonacker, "Evaluating Presidencies of the Council of the EU: Revisiting Nice", *Journal of common market studies* 44 (5) (2006): 1051-1077, <https://doi.org/10.1111/j.1468-5965.2006.00673.x.1055> (staženo 3. března 2023).

¹⁹ Kaniok, *Předsednictví Rady EU: příběh půlstoletí*, 47.

²⁰ Elgström, *European Union council presidencies a comparative perspective*, 5.

²¹ Jonas Tallberg, "The power of the presidency". *Journal of common market studies* 42 (5) (2004), 100, https://cuni.primo.exlibrisgroup.com/permalink/420CKIS_INST/1pop0hq/cdi_proquest_miscellaneous_3800_8581 (staženo 11. března 2023).

nalezení všeobecně přijatelného kompromisu, v systému kvalifikované většiny vytváří vítězné koalice.²²

Další funkcí je funkce politického lídra. V rámci této kompetence má předsednictví možnost prosazovat politické iniciativy a své konkrétní priority s cílem pomáhat lepšímu fungování EU.²³ Základním kamenem pro výkon této funkce je již zmíněný předsednický program priorit a program tria. V rámci formulování programu priorit má předsedající země příležitost navrhnout a prosazovat své představy o směřování EU po dobu výkonu předsednictví. Po přijetí Lisabonské smlouvy se v odborné literatuře občasně objevuje debata, zda je tato funkce stále relevantní, tudíž zda předsedající stát skutečně může touto funkcí prosadit své představy a návrhy.

Poslední funkcí je reprezentační funkce. Předsednický stát reprezentuje Radu EU vis-à-vis ostatním unijním institucím. V rámci meziinstitucionálních vztahů se předsednictví pohybuje především v rámci vztahu Rady EU s Evropskou komisí a Evropským parlamentem. Předsednictví tak v této funkci lze chápat jako „tvář“ Rady EU, která komunikuje za ostatní členské státy v dialogu s dalšími aktéry politického systému EU.²⁴

3. Vnější reprezentace EU

3.1 Předsednická země jako reprezentant EU před Lisabonskou smlouvou

Integrace zahraničněpolitických a bezpečnostních otázek na nadnárodní úrovni byla předmětem sporů již od počátku evropské integrace. Státy nicméně s prohlubující se vzájemnou ekonomickou integrací pocítovaly potřebu hájit kromě společných ekonomických zájmů i politické zájmy v mezinárodních vztazích.²⁵ Po řadě neúspěšných pokusů o sjednocení zahraničněpolitických aktivit se v roce 1970 podpisem Davignonovy zprávy státy tehdejšího Evropského hospodářského společenství (EHS) zavázaly k vzájemné konzultaci hlavních mezinárodně politických problémů a byla založena Evropská politická spolupráce (EPS).²⁶ Jednalo se však jen o závazek ke konzultacím a jejich výsledek nebyl právně závazný. Tato spolupráce byla formalizovaná Jednotným evropským aktem (1986), podle kterého měly státy „usilovat o formulování a provádění evropské zahraniční politiky“

²² Kaniok, *Předsednictví Rady EU: příběh půlstoletí*, 73.

²³ Lucia Quaglia, Edward Moxon-Browne, „What Makes a Good EU Presidency? Italy and Ireland Compared”, *Journal of common market studies* 44 (2) (2006): 351, <https://doi.org/10.1111/j.1468-5965.2006.00626.x> (staženo: 3. března 2023).

²⁴ Kaniok, *Předsednictví Rady EU: příběh půlstoletí*, 66.

²⁵ Fiala, Pitrová, *Evropská unie*, 589.

²⁶ Fiala, Pitrová, *Evropská unie*, 592.

(čl. 30 JEA).²⁷ Spolupráce probíhala pod záštitou zvláštních jednání ministrů zahraničních věcí členských států, které byly organizovány rotujícím předsednictvím.²⁸

Geopolitické změny, jako byl rozpad Sovětského svazu a znovusjednocení Německa, a zároveň kritika EPS pro příliš deklarativní a reaktivní politiku, vyžadovaly reformu, která by umožnila mít jasnější zahraniční politiku.²⁹ Tato kritika vedla k přijetí Maastrichtské smlouvy (1993), která zajistila zásadní pokrok ve spolupráci v zahraniční politice. Smlouva ustanovila strukturu Tří pilířů, z nichž druhý pilíř nově zakládal Společnou zahraniční a bezpečnostní politiku (SZBP). Hlavní pravomoc měla Rada EU (konkrétně ministři zahraničních věcí), která byla zmocněna jednomyslně přijímat zavazující právní akty a byla řízena předsednictvím. Předsednictví navíc zajišťovalo kooperaci s Evropskou komisí a konzultace s Evropským parlamentem.³⁰ Tento vývoj vedl k tomu, že se předsednické kompetence a úkoly rozšířily a předsednictví se stalo aktivnější a důležitější.³¹ I to byl důvod, proč EU přistoupila k další reformě v podobě zřízení úřadu vysokého představitele pro SZBP (rovněž generální tajemník sekretariátu Rady EU), který měl „napomáhat předsednictví v záležitostech SZBP“ a docílit tak větší efektivity rozhodování předsednického státu. Tato reforma vstoupila v platnost ratifikací Amsterdamské smlouvy (1999). Prvním vysokým představitelem byl jmenován Javier Solana, který pode autorek Vanhoonackerové, Pomorské a Heidové svou politikou a maximalistickým rozvojem této role položil základy pro stálé předsednictví Rady pro zahraniční věci tak, jak je kodifikováno v Lisabonské smlouvě.³²

V tomto období bylo předsednictví poměrně silnou institucí s rozsáhlými kompetencemi ve vnější reprezentaci. Z právního hlediska zastupovalo v rámci SZBP EU v záležitostech spadajících do společné zahraniční politiky a bylo odpovědné za provádění rozhodnutí o SZBP. Hlavní funkce a odpovědnost předsednictví spočívala v koordinaci pozic členských států na mezinárodních konferencích a jednáních, kterých se EU účastnila, zastupování EU na mezinárodní úrovni jako mluvčí EU a vedení strany EU v jednáních o rozšíření. Kromě zastupování EU na mezinárodním poli mohlo předsednictví doporučovat uzavření mezinárodních dohod či žádat vysokého představitele, aby vedl dialog se třetími

²⁷ Článek 30 Jednotného evropského paktu, EUR – Lex (Přístup k právu EU), <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:11986U/TXT> (22. dubna 2023).

²⁸ Píris, *The Lisbon Treaty*, 240.

²⁹ Elgström, *European Union council presidencies a comparative perspective*, 58.

³⁰ Píris, *The Lisbon Treaty*, 240.

³¹ Tamtéž.

³² Vanhoonacker, Pomorska, Maurer, *The Presidency in EU External Relations*, 145.

stranami.³³

Se stoupající odpovědností a pracovní zátěží se začaly projevovat slabiny systému a ačkoliv se předsednictví, jakožto symbol rovnosti mezi členskými státy, těšilo vysoké oblíbenosti, kritika byla stále častější.³⁴ Zpochybňována byla schopnost předsednictví adekvátně reagovat na zahraniční vývoj (například náhlý konflikt nebo hrozbu), který často vyžadoval rychlou a správnou reakci. Nevhodná, nedostatečná nebo pomalá reakce mohla zpochybnit kontinuitu zahraniční politiky EU. Kritika se vztahovala i na jiné aspekty. Například podle profesora Rikarda Bengtssona byla problematická tzv. víceúrovňová diplomacie EU, kdy se předsednictví muselo zapojit do diplomacie za EU (se třetími státy), uvnitř EU mezi členskými státy a zároveň na domácí půdě.³⁵ Za problematickou považuje i vyjednávací roli předsednictví (například při jednání o rozšíření EU). Předsednictví v tomto případě muselo nejprve vypracovat společný postoj členských států EU a případně soulad s Evropskou komisí, což bývá odborníky často označováno za těžší vyjednávání než vyjednávání se třetími zeměmi.³⁶ Kritika se týkala i nejasné dělby práce, jelikož kromě předsednictví byli do externí reprezentace EU zapojeni ještě dva významní aktéři, a to komisař pro vnější vztahy a vysoký představitel pro SZBP. Vzhledem k tomu, že SZBP byla do značné míry řízená událostmi a mezinárodním vývojem, dělba práce nebyla mezi těmito třemi institucemi úplně zřejmá. To v důsledku vedlo k nejistotě, složitosti a zároveň paralelnímu vyvažování kompetencí a konfliktu rolí.³⁷ Jako příklad lze uvést napětí mezi vysokým představitelem pro SZBP Javierem Solanou a komisařem pro vnější vztahy Chrisem Pattenem.³⁸ Předsednictví se v tomto trojúhelníkovém schématu ocitalo v potencionálně rivalitním prostředí, jelikož vztah mezi vysokým představitelem pro SZBP a komisařem pro vnější vztahy představoval výrazně výhodnou oboustrannou spolupráci. Tato „hra o vůdcovství“ v závěru implikovala problém realizovat potenciál SZBP.³⁹ Vanhoonkerová, Pomorská a Heidová považují za problematický také rozdílný přístup předsednických států k integraci^{40, 41}

³³ Elgström, *European Union council presidencies a comparative perspective*, 59.

³⁴ Vanhoonacker, Pomorska, Maurer, *The Presidency in EU External Relations*, 142.

³⁵ Elgström, *European Union council presidencies a comparative perspective*, 60.

³⁶ Tamtéž, 61.

³⁷ Tamtéž, 64.

³⁸ Vanhoonacker, Pomorska, Maurer, *The Presidency in EU External Relations*, 145.

³⁹ Elgström, *European Union council presidencies a comparative perspective*, 64.

⁴⁰ Rozdílný přístup k integraci se projevoval ve způsobu výkonu jednotlivých předsednických mandátů a tím i na celé politice EU.

⁴¹ Vanhoonacker, Pomorska, Maurer, *The Presidency in EU External Relations*, 145.

Debata o reformě šestiměsíčního rotujícího systému probíhala v Radě EU dlouhodobě, ale oficiálně byla jeho životaschopnost poprvé zpochybněna během Konventu o budoucnosti Evropy (2002 - 2003).⁴² Návrh Konventu, že by úkoly rotujícího předsednictví spadaly do kompetencí nově vzniknuvší funkce ministra zahraničí pro EU, nicméně nebyl přijat (stejně jako celá Ústavní smlouva EU navrhovaná Konventem).⁴³ Debata o reformách pokračovala na mezivládní konferenci roku 2007, kde bylo opuštěno od symbolicky nabitých termínů jako „evropský ministr zahraničních věcí“ či „evropská ústava“, avšak podstata navrhovaných reforem zůstala stejná. Z návrhu Ústavní smlouvy byla převzata koncepce sloučení postů vysokého představitele pro SZBP s postem místopředsedy Evropské komise a zároveň předsedou Rady zahraničních věcí. Souběžně s touto fúzí došlo k oddělení postů vysokého představitele a generálního tajemníka Rady EU.⁴⁴ Tyto změny byly ustanoveny Lisabonskou smlouvou, která vstoupila v platnost roku 2009.

3.2 Vliv Lisabonské smlouvy na vnější reprezentaci EU

Lisabonská smlouva byla prezentována jako lék proti roztržitému evropské pozice a záruka silnější role EU ve světě. Nejzásadnější změnu představovalo odstranění pilířové struktury EU v podobě, jak byla definována Maastrichtskou smlouvou, tedy konec jasně oddělení ekonomické integrace od zahraniční a bezpečnostní politiky a od policejní spolupráce v trestních věcech. Smlouva nyní označuje veškeré zahraniční aktivity EU jako „vnější činnost Unie“ a vymezuje jim společné cíle.⁴⁵ Členské státy si nicméně daly pozor, aby nová smlouva příliš nezasahovala do oblasti, kterou chápou jako součást jádra své suverenity. Skutečně podstatné změny tak Lisabonská smlouva nepřináší v otázce rozhodování o zahraniční politice nebo jejím obsahu, ale v institucionální struktuře, která vnější politiku EU provádí.⁴⁶ Hlavní změna se týkala vytvoření funkce tzv. „trojitého“ vysokého představitele (celým názvem vysoký představitel Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku) a vzniku Evropské služby pro vnější činnosti, která je vysokému představiteli přímo podřízená. Nový úřad vysokého představitele pokrývá úkoly, které byly podle dřívějších smluv přiděleny třem jednotlivcům: vysokému představiteli pro SZBP (generální tajemník Rady), komisaři pro vnější záležitosti a předsedovi Rady pro zahraniční

⁴² Tamtéž, 146.

⁴³ Piris, *The Lisbon Treaty*, 242.

⁴⁴ Šlosarčík, Kasáková, *Instituce Evropské unie a Lisabonská smlouva*, 50.

⁴⁵ Šlosarčík, Kasáková, *Instituce Evropské unie a Lisabonská smlouva*, 191.

⁴⁶ Tamtéž, 192.

věci.⁴⁷

Dále podle Lisabonské smlouvy vzniká pozice stálého předsedy Evropské rady, který je volen na dva a půl roku a jeho hlavní úkol je vedení jednání představitelů a vlád EU. Ačkoliv jsou jeho povinnosti obráceny primárně dovnitř EU (má zajišťovat kontinuitu agendy Evropské rady v delším horizontu, než bylo současných šest měsíců rotujícího předsednictví), smlouva mu předepisuje i pravomoci v zahraniční politice. Konkrétně smlouva stanoví, že:

“Předseda Evropské rady zajišťuje na své úrovni a v této funkci vnější zastupování Unie v záležitostech týkajících se společné zahraniční a bezpečnostní politiky, aniž jsou dotčeny pravomoci vysokého představitele Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku.“

- čl.15 odst. 5 SEU

Funkci reprezentace EU navenek zastával před Lisabonskou smlouvou (rotující) předseda Evropské rady, což byl prezident či premiér předsednické země. Se zástupci třetích států na nejvyšší úrovni jednal právě on, případně společně s předsedou Evropské komise.⁴⁸

Role vysokého představitele Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku je v Lisabonské smlouvě definována poměrně ambiciózně a mezi jeho kompetence spadá mnoho úkolů. V Ústavní smlouvě byla tato funkce označena jako „ministr zahraničních věcí Unie“, nicméně titul ministr by naznačoval, že tvoří zahraniční politiku EU a je za ni primárně odpovědný. Vysoký představitel se sice na vytváření politiky podílí, primární odpovědnost si ale udrželi ministři zahraničních věcí členských států a vysoký představitel má jejich rozhodnutí spíše představovat partnerům (reprezentovat jejich stanoviska).⁴⁹ Mezi úkoly vysokého představitele zároveň spadá předsedání Radě pro zahraniční věci, vedení zahraniční a bezpečnostní politiky EU se zmocněním Rady, a vystupování jménem EU v mezinárodních organizacích nebo při jednáních se třetími státy. Zároveň v Evropské komisi z pozice předsedy odpovídá za úkoly v rámci vnějších vztahů a koordinuje ostatní aspekty

⁴⁷ Piriš, *The Lisbon Treaty*, 244.

⁴⁸ Šlosarčík, Kasáková, *Instituce Evropské unie a Lisabonská smlouva*, 194.

⁴⁹ Tamtéž.

vnější činnosti. K propojení těchto pilířů ale nemůže dojít teprve v nejvyšším patře. K tomu by podle Lisabonské smlouvy měla sloužit nově vzniklá Evropská služba pro vnější činnost.⁵⁰ Prvním předsedou rady se stal Herman van Rompuy, bývalý belgický premiér. První vysokou představitelkou Catherine Ashtonová.⁵¹

Pokud jde o rotující předsednictví, týká se ho reforma principu šestiměsíční rotace, která je nově zasazena do kontextu osmnáctiměsíčních „týmových“ předsednictví. Funkce externí reprezentace EU podle Lisabonské smlouvy již nespadá do kompetencí rotujícího předsednictví. Následující část práce se zabývá proměnou reprezentační role předsednictví v souvislosti s přijetím Lisabonské smlouvy.

⁵⁰ Šlosarčík, Kasáková, *Instituce Evropské unie a Lisabonská smlouva*, 196.

⁵¹ Vanhoonacker, Pomorska, Maurer, *The Presidency in EU External Relations*, 150.

4. Francouzské předsednictví v Radě EU a válka v Gruzii

4.1 Geneze války v Gruzii

Mezi Gruzii a Ruskem panovalo napětí od rozpadu Sovětského svazu. Problematické byly zejména regiony Jižní Osetie a Abcházie, které mají dlouhodobě separatistické tendence, jež Rusko využívá ke svým geopolitickým cílům. Po rozpadu Sovětského svazu a vzniku samostatné Gruzie docházelo k pokusům nově ustanovené gruzínské vlády o vytvoření unilaterální Gruzie. Pod heslem „Gruzii Gruzíncům“ bylo popřeno některým menšinám právo na sebeurčení, které za sovětské éry platilo.⁵² To vyvolalo (nejen) v Jižní Osetii separatistické tendence, které Rusko chápalo jako prostor pro obnovení svého vlivu v zemi. V roce 1991, kdy vypukl konflikt mezi separatisty a gruzínskou vládou, Rusko rozmístilo na osetském území vojenské jednotky a zajišťovalo osetským separatistům podporu.⁵³ Vyostřování rusko-gruzínských vztahů bylo posilováno i postupnou změnou orientace Gruzie, která se čím dál víc přikláněla k Západu⁵⁴. Možný vstup Gruzie do Severoatlantické aliance (NATO) byl navíc čím dál tím častěji předmětem politických diskuzí, což Rusko považovalo za potenciální hrozbu.⁵⁵

Vzhledem k napětí a dlouhodobě vyhrocenému vztahu mezi Ruskem a Gruzii lze konstatovat, že samotné vypuknutí válečného konfliktu nebylo natolik překvapivé. Překvapivá nicméně byla rychlost a eskalace, kterou se válka vyvíjela, a také síla, kterou ruská strana zareagovala. Když gruzínská armáda v noci ze 7. na 8. srpna roku 2008 v reakci na řadu potyček mezi separatisty a vládními silami provedla útok na jihoosetské hlavní město Cchinvali, Rusko zareagovalo téměř okamžitě.⁵⁶ Když boje ani po několika dnech neustupovaly a Spojené státy americké se nestavěly příliš proaktivně do role mediátora, zhostila se vyjednávání EU.⁵⁷

⁵² Frederick Starr, Svante E. Cornell, *The Guns of August: Russia's war in Georgia*, (Oxon: Routledge, 2015), 16, <https://doi.org/10.4324/9781315699660> (staženo 22. dubna 2023).

⁵³ Ronald Asmus, *A little war that shook the world: Georgia, Russia, and the future of the West*, (New York: Palgrave Macmillan, 2010), 57.

⁵⁴ Západem jsou myšleny členské státy EU a Spojené státy americké.

⁵⁵ Asmus, , *A little war that shook the world: Georgia, Russia, and the future of the West*, 8.

⁵⁶ Ander Wivel, Hans Mouritzen, *Explaining Foreign Policy: International Diplomacy and the Russo-Georgian War* (Colorado: Lynne Rienner Publishers, 2012), 82, <https://web-p-ebshost-com.ezproxy.is.cuni.cz/ehost/ebookviewer/ebook/ZTAwMHh3d19fNTc5NTA2X19BTg2?sid=21c2d792-cb18-40bf-a0c8-8f994738145a@redis&vid=0&format=EB&rid=1> (staženo 2.4.2023).

⁵⁷ Asmus, *A little war that shook the world: Georgia, Russia, and the future of the West*, 190.

4.2 Postoj států EU a vyjednávání společné pozice EU

Obecně vzato lze konstatovat, že aby se EU mohla postavit k mezinárodně politické krizi jako jednotný aktér, je v první řadě nutné vyjednat mezi členskými státy společný postoj EU. To v případě rusko-gruzínské války, která v roce 2008 vypukla, nebyl lehký úkol. Ačkoliv žádný z členských států nezpochybňoval gruzínskou teritoriální integritu, součástí které byla i Jižní Osetie, státy byly velmi roztržité v názoru, jaká by reakce EU měla být, a to především s ohledem na dlouhodobý vztah s Ruskem. Státy se rozdělily na dvě hlavní skupiny.

První skupina byly státy, které zastávaly názor, že by EU měla být k postupu Ruska kritická a zaujmout v krizi ostré protiruské stanovisko. Do této skupiny patřily Velká Británie, Dánsko, Švédsko, Finsko, Polsko, Estonsko, Litva a Lotyšsko. Britský ministr zahraničních věcí David Miliband pojmenoval ruský postup jako „nehoráznou agresi“, kterou zároveň označil za nebezpečí pro ostatní státy sousedící s Ruskem. Dále uvedl, že by Gruzie měla pokračovat ve své cestě do NATO. Kromě toho použil konflikt jako argument pro to, aby EU začala se snahou stát se energeticky nezávislá na Rusku. Postoj Dánska, které bylo ve své zahraniční politice spíše protirusky orientované již od konce studené války, shrnul dánský ministr zahraničí Per Stig Moller vyjádřením, že „Gruzie se dostala do problémů kvůli přibližování své politiky k NATO a EU, a proto se teď Západ musí za Gruzii postavit“. Dále uvedl, že by NATO mělo jasně deklarovat svůj postoj k potenciálnímu členství Gruzie v NATO⁵⁸. Polsko, Litva, Lotyšsko a Estonsko ve své zahraniční politice zaujímají protiruské stanovisko tradičně. Nejvýraznějším představitelem této názorově poměrně jednotné skupiny byl polský prezident Lech Kaczyński, který inicioval vydání společného prohlášení, ve kterém silně kritizoval stanovisko států, které se vůči Rusku v rámci krize příliš nevymezovaly. Prohlášení současně obsahovalo i výzvu, aby byla Gruzie přijata co nejdříve do NATO. Lotyšsko dokonce požadovalo svolání nouzového summitu NATO a zároveň iniciovalo několika politických návrhů (například vyloučení Ruska ze Světové zdravotnické organizace (WHO) a skupiny G8⁵⁹, bojkotu ruských olympijských her a zastavení členství Ruska v Radě Evropy).⁶⁰ Švédsko a Finsko rovněž zaujaly poměrně ostré protiruské stanovisko. Švédsko pozastavilo bilaterální vojenskou

⁵⁸ Wivel, Mouritzen, *Explaining Foreign Policy: International Diplomacy and the Russo-Georgian War*, 113.

⁵⁹ Francie, Itálie, Japonsko, Kanada, Německo, Spojené království, USA (Rusko bylo po anexi Krymu vyloučeno).

⁶⁰ Wivel, Mouritzen, *Explaining Foreign Policy: International Diplomacy and the Russo-Georgian War*, 116.

spolupráci, navíc v té době předsedalo Radě Evropy, což využilo k hledání podpory pro hlasování o vyloučení Ruska z této organizace. Finsko zase předsedalo Organizaci pro bezpečnost a spolupráci v Evropě (OBSE) a finský ministr Alexandr Stubb byl ze začátku přímo zapojen do snah francouzského předsednictví o vyjednání míru. Stubb ruský postup důrazně odsoudil a nazval ho invazí a zároveň prohlásil, že „ačkoliv Rusko nepodniká kroky, které by znamenaly bezpečnostní hrozbu pro Finsko, jeho postup není pro Finsko přijatelný“.⁶¹

Do druhé skupiny patřily státy, které se vůči Rusku vymezovaly jen velmi střídově. Patřilo do ní Portugalsko, Španělsko, Irsko, Belgie, Slovensko, Slovinsko, Řecko, Itálie a Německo.⁶² Ačkoliv byl německý ministr zahraničí údajně šokovaný ruským postupem, ze strategických důvodů zvolil pragmatický přístup vůči celé krizi. Konkrétně prohlásil, že „ukazování prstem a obviňování z vypuknutí eskalace nikomu nepomůže“. Zároveň požadoval udržení komunikačních kanálů s Ruskem i Gruzii.⁶³ Velmi specifický postoj zaujala Itálie, v jejímž čele stál premiér Silvio Berlusconi, jenž měl s Putinem nejbližší vztah ze všech evropských představitelů. Berlusconi požadoval, aby komunikace s Ruskem probíhala dál, a navíc, aby současná situace neměla vliv na plánované jednání Rady NATO-Rusko⁶⁴. Čistě národní stanovisko Francie ke krizi je těžké definovat, vzhledem k její mediační roli. Lze totiž předpokládat, že kdyby se příliš přiklonila k jedné nebo druhé straně, nebyla by považována za nezávislého mediátora. V otázce odložení Rady NATO-EU byla na straně Německa a Norska, tedy proti odložení.⁶⁵ Ostatní členské státy, Bulharsko, Rakousko, Maďarsko, Nizozemsko a Česká republika, se názorově nacházely někde na pomezí těchto dvou hlavních táborů a nezastávaly vyhraněně ani jedno ze stanovisek.⁶⁶

Východní Evropa či státy Východního partnerství⁶⁷ dlouhodobě nepatří mezi priority francouzské zahraniční politiky, proto tato oblast původně nebyla prioritou francouzského předsednictví. Jednou z předsednických rolí je nicméně hledat konsenzus mezi členskými státy a sloužit jako mediátor za účelem vyjednání společné pozice, což byl v tomto případě úkol Francie. Názory členských států na některé konkrétní kroky, které by měly být vůči

⁶¹ Tamtéž, 117.

⁶² Tamtéž, 121,

⁶³ Tamtéž, 117.

⁶⁴ Založena v roce 2002 za účelem společného řešení některých bezpečnostních záležitostí.

⁶⁵ Wivel, Mouritzen, *Explaining Foreign Policy: International Diplomacy and the Russo-Georgian War*, 120.

⁶⁶ Tamtéž, 121.

⁶⁷ Východní rozměr politiky sousedství EU, do kterého spadá Arménie, Ázerbájdžán, Bělorusko, Gruzie, Moldavská republika, Ukrajina.

Rusku či Gruzii podniknuty, se lišily, avšak na obecném politickém rámci se státy shodovaly, což francouzské předsednictví využilo jako základ pro vyjednání společné pozice. Tím bylo odsouzení jakékoliv agrese, vměšování či porušení teritoriální integrity. Tato pozice je také reflektována v dokumentu „Závěry předsednictví“, který byl francouzským předsednictvím vyjednán na mimořádném zasedání Evropské rady⁶⁸. Francouzské předsednictví si navíc ulehčilo vyjednávání tím, že se zaměřilo čistě na postoj EU, nikoliv na politiku v rámci NATO, na kterou se názory členských států lišily významněji.⁶⁹

4.3 Reprezentace EU v konfliktu

Ačkoliv byla EU zaskočena rychlou eskalací konfliktu, zvyšování napětí a vzájemné provokace se objevovaly na obou stranách už před vypuknutím války. Situace v Gruzii byla součástí unijní agendy již měsíce. V květnu 2008 se vysoký představitel pro SZBP Javier Solana sešel s gruzínskou ministryní zahraničních věcí, aby vývoj v Jižní Osetii a Abcházii prodiskutovali. Pokusy o mediaci konfliktu přicházely i od představitelů jednotlivých členských států. V červnu navrhl německý ministr zahraničních věcí Frank-Walter Steinmeier mírový plán, který by upevnil vztahy mezi abchazským regionem a gruzínskou ústřední vládou. Steinmeier dokonce v červenci odletěl do Moskvy, aby svůj mírový plán představil. Rusko ho nicméně odmítlo. Další pokus o snížení tenzí mezi Gruzii a Ruskem přišel z Estonska. Jednalo se o návrh s podporou Švédska a Finska a spočíval v poskytnutí vojenské pomoci Gruzii. Ani tento plán nebyl uskutečněn.⁷⁰

Další iniciativa přišla ze strany Francie, jakožto státu, který od července předsedal Radě EU. Hlavní představitel francouzského předsednictví byl tehdejší prezident Nicolas Sarkozy. Ten se 8. srpna 2008, přímo v den, kdy ruské vojsko oficiálně překročilo rusko-gruzínské hranice, sešel s tehdejším ruským premiérem Vladimírem Putinem na Olympijských hrách v Pekingu, kde ho požádal o zastavení bojů a dvoudenní lhůtu na navrhnutí mírového plánu a mediaci konfliktu. Když Putin odmítl, Sarkozy ho požádal o jeden den. Putin opět odmítl. Francouzské předsednictví nicméně zveřejnilo informaci, že francouzští diplomaté jsou v kontaktu se všemi protagonisty a komunikace s cílem vyjednání mírového řešení konfliktu probíhá. Kromě francouzského předsednictví se do mediace v

⁶⁸ Závěry předsednictví z mimořádné Evropské rady, Rada EU, 1. září 2008, <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-12594-2008-INIT/en/pdf> (staženo 22. dubna 2023).

⁶⁹ Wivel, Mouritzen, *Explaining Foreign Policy: International Diplomacy and the Russo-Georgian War*, 141.

⁷⁰ Tamtéž, 140.

tomto stádiu vložil i vysoký představitel pro SZBP Solana, který byl v telefonickém kontaktu s ministry zahraničí Gruzie i Ruska.⁷¹ V jiné situaci by předsedající stát pravděpodobně svolal jednání Evropské rady či jiným způsobem koordinoval společnou pozici EU, nicméně to nebyl tento případ, a to především ze dvou důvodů. Tím prvním byla časová tíseň a rychlost, kterou válka eskalovala. Tím druhým byla povaha prezidenta Sarkozyho, který vnímal předsednický mandát spíše jako vyjednávací privilegium než jako příležitost k dosažení konsenzu členských států.

Francouzské předsednictví začalo s pokusy o vyjednání míru téměř okamžitě. Dne 10. srpna odjel francouzský ministr zahraničí Bernard Kouchner do Gruzie. Doprovázel ho finský ministr zahraničí Alexander Stubb, který reprezentoval OBSE, jíž Finsko předsedalo. Kouchner oproti tomu reprezentoval EU. Jejich primárním cílem bylo připravit půdu pro diplomatické vyjednávání mezi Gruzii a Ruskem, přičemž oba dva zdůrazňovali potřebu přijít s krizovým řešením konfliktu, spíše než s ambicí zjistit, která strana stála za vypuknutím válečného konfliktu.⁷² Po návratu z Gruzie Kouchner v debatě v Evropském parlamentu uvedl, že dohoda o příměří, jež se Stubbem navrhli, byla gruzínským prezidentem Saakašvilim přijata. Kromě toho nastínil situaci, které byl v Gruzii svědkem, a to rychlé přibližování se ruských tanků směrem k Tbilisi z města Gori, jen přibližně 50 km od hlavního města. Zdůraznil tak urgenci co nejdříve přijít s dohodou o příměří.⁷³ Částečně se také mohlo zdát, že naléhavostí přijít s mírovým řešením co nejrychleji obhajuje doposud poměrně unilaterální postup francouzského předsednictví vůči celé krizi.

Do vyjednávání se vložil francouzský prezident Sarkozy, který vnímal smysl mise jinak, a trval na tom, aby jejím cílem kromě úspěšného krizového managementu bylo i „hledání faktů“ a aby byl udržen dialog s oběma stranami.⁷⁴ Pokud jde o vysokého představitele pro SZBP Solanu, ten se v této fázi vyjednávání nijak neangažoval. V srpnu nenavštívil Gruzii ani Rusko, ani nesehrál jinak významnou roli ve vyjednávacím procesu nebo reprezentaci EU v konfliktu. Francouzské předsednictví zároveň v zákulisí apelovalo na NATO, aby posunula mimořádné jednání, která mělo být kvůli válce v Gruzii svolané na 12. srpna. Nakonec se ministři zahraničí členských států NATO skutečně sešli 19. srpna, až

⁷¹ Tamtéž, 141.

⁷² Tamtéž.

⁷³ Debata – Situace v Gruzii (debata), Evropský parlament, 1. září 2008, https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/CRE-6-2008-09-01-ITM-020_EN.html?redirect, (staženo 10. dubna 2023).

⁷⁴ Wivel, Mouritzen, *Explaining Foreign Policy: International Diplomacy and the Russo-Georgian War*, 142.

o týden později.⁷⁵

V této fázi krize již bylo všem aktérům zřejmé, že se mediace konfliktu ujímá Sarkozy. Například americký prezident Bush se rozhodl přenechat Sarkozymu vedení, ačkoliv se předtím alespoň částečně o mediaci pokusil, když na olympijských hrách, stejně jako Sarkozy, s Putinem o Gruzii diskutoval.⁷⁶ Ústup americké administrativy pro Gruzii znamenalo, že její nejsilnější západní spojenec, tedy USA, přenechává vyjednávání Sarkozymu, který byl sice reprezentant silné evropské země, ale zároveň pro něj Gruzie nebyla v rámci zahraniční politiky prioritou.⁷⁷

S ohledem na to, že tehdejší ruský premiér Putin zpočátku Sarkozyho pokusy o vyjednávání na olympijských hrách odmítl, pokusil se Sarkozy na radu Kouchnera o otevření komunikačního kanálu s tehdejším ruským prezidentem Medveděvem, kterého francouzská strana vnímala jako mnohem příznivějšího partnera pro vyjednávání, než kterým byl Putin.⁷⁸ Když Francie navrhla možnou Sarkozyho návštěvu Moskvy za účelem vyjednání příměří, Medveděv okamžitě reagoval pozitivně.⁷⁹ Sarkozy v doprovodu Kouchnera, přijel do Moskvy, kde se setkal s Medveděvem, Putinem a Lavrovem, který je od roku 2004 ruským ministrem zahraničí.⁸⁰ Výsledkem byl šestibodový mírový plán, který ale obsahoval dva kontroverzní body. Tím prvním bylo povolení ruským mírotvorným složkám, které od války v roce 1991 v Jižní Osetii a Abcházii se souhlasem mezinárodní komunity působily, aby přijaly „dodatečné bezpečnostní opatření“. Druhým kontroverzním bodem bylo, že budoucí status Jižní Osetie a Abcházie má být „předmětem mezinárodních diskuzí“.⁸¹ Tyto dva body byly do návrhu mírového plánu zakomponovány i přes důrazný protest prezidenta Saakašviliho. Bylo zřejmé, že aby Gruzie plán přijala, vyjednávání musí pokračovat. Sarkozy a Kouchner se přesunuli z Moskvy do Tbilisi. Na jednání s prezidentem Saakašvilim Sarkozy naznačil, že „Tbilisi má podepsat vyjednaný mírový plán, jestli chce, aby Gruzie přežila (vzhledem k faktu, že ruské tanky se nachází asi 40 km od Tbilisi) a mohla se profilovat jako zastávce mírového řešení“.⁸² Zde se poměrně jasně ukazuje, že Sarkozyho

⁷⁵ „Relations with Georgia“, NATO, naposledy upravené 14. dubna, https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_38988.htm.

⁷⁶ Ronald Asmus, *A little war that shook the world: Georgia, Russia, and the future of the West*, (New York: Palgrave Macmillan, 2010), 190.

⁷⁷ Tamtéž, 191.

⁷⁸ Tamtéž, 193.

⁷⁹ Tamtéž, 194.

⁸⁰ Wivel, Mouritzen, *Explaining Foreign Policy: International Diplomacy and the Russo-Georgian War*, 142.

⁸¹ Tamtéž.

⁸² Wivel, Mouritzen, *Explaining Foreign Policy: International Diplomacy and the Russo-Georgian War*, 143.

motivovala k jednání spíše obava, že by v případě pokračování války mohlo dojít k dlouhodobému ochlazení vztahů mezi Evropou a Ruskem, než zájem o Gruzii či nalezení spravedlivého řešení.

Ačkoliv pro Gruzii byly dva poslední body problematické, nedokázala si prosadit jejich odstranění. Přijetím mírového plánu Ruskem i Gruzii byla válka všeobecně považována za uzavřenou. O pár dní později nicméně Rusko uznalo samostatnost Jižní Osetie a Abcházie, což byl pro evropskou stranu nečekaný krok, na který francouzské předsednictví reagovalo poněkud nepřehledně. Kouchner prohlásil, že existuje možnost, že by EU přijala protiruské sankce.⁸³ To Sarkozy následně zcela vyvrátil.⁸⁴ EU nakonec žádné protiruské sankce ve spojitosti s válkou v Gruzii nepřijala, což Rusko prezentovalo jako svou výhru a označovalo za „zodpovědný přístup“.⁸⁵ Další kroky EU vůči Rusku byly oficiálně projednávány na mimořádném zasedání Evropské rady 1. září (první od roku 2003).⁸⁶ Toto jednání bylo de-facto první schůze, na kterém předsednictví oficiálně koordinovalo další postup s ostatními členskými státy. Primárním úkolem předsednictví bylo najít kompromis mezi členskými státy, které se rozcházely v názoru, jaký vztah by EU s Ruskem měla nadále mít. Výsledkem byl jedenáctibodový dokument (Závěry předsednictví), ve kterém EU kritizovala postup Ruska vůči Gruzii a označila ho za „nepřijatelný“, protože byla porušena teritoriální integrita Gruzie. Také v něm pověřuje předsednictví, aby pokračovalo v jednání. Za tímto účelem mělo předsednictví v doprovodu předsedy Evropské komise José Manuela Barroso a vysokého představitele pro SZBP navštívit dne 8. září Moskvu.⁸⁷

Sarkozy odjel podle plánu do Moskvy a tentokrát ho doprovázel i Solana s Barroso. Rychle se však ukázalo, že Sarkozy není spokojený s myšlenkou, že by během jednání byl se svými dvěma kolegy na stejné pozici. V Moskvě měl Sarkozy jednání s Medvědevem, kdy Barroso a Solana seděli až za prezidenty ve druhé řadě. Když se po jednání konala

⁸³ Alain Barluet, „Kouchner évoque des sanctions contre la Russie“, *Le Figaro*, 19. srpna 2008, <https://www.lefigaro.fr/international/2008/08/29/01003-20080829ARTFIG00013-kouchner-evoque-des-sanctions-contre-la-russie-.php> (staženo 22. dubna 2023).

⁸⁴ Autor neznámý, „L'UE n'est pas prête à sanctionner Moscou“, *Le Figaro*, 29. srpna 2008, <https://www.lefigaro.fr/international/2008/08/29/01003-20080829ARTFIG00374-l-ue-ne-sanctionnera-pas-moscou-.php> (staženo 22. dubna 2008).

⁸⁵ Autor neznámý, „Russia claims victory as EU stops short of imposing sanctions“, *France24*, 2. září 2008, <https://www.france24.com/en/20080902-russia-claims-victory-eu-stops-short-imposing-sanctions-russia-georgia> (staženo 22. dubna 2023).

⁸⁶ Hylke Dijkstra, „EU External Representation in Conflict Resolution: When does the Presidency or the High Representative Speak for Europe?“, *European Integration online Papers*, č. 15 (2011), 14, <https://doi.org/10.1695/2011001> (staženo 22. dubna 2023).

⁸⁷ Závěry předsednictví z mimořádné Evropské rady, Rada EU, 1. září 2008, <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-12594-2008-INIT/en/pdf> (staženo 22. dubna 2023).

tisková konference, na pódiu byly k dispozici pouze dva mikrofony, jeden pro ruského prezidenta a jeden společný pro Sarkozyho a Barroso. Solana na tiskové konferenci vůbec nevystoupil a byl usazen mezi novináře.⁸⁸ Kromě vlajek EU byly na tiskové konferenci vyvěšeny i vlajky Francie, které angažovanost francouzského předsednictví ve vyjednávání a reprezentaci EU v konfliktu podtrhávaly.⁸⁹ Později všichni tři představitelé odcestovali do Gruzie za Saakašvilim. Zde proběhla tisková konference, na které měl Barroso již svůj mikrofon, Solana byl nicméně opět usazen mezi novináře.⁹⁰

4.4 Zhodnocení

Francouzské předsednictví převzalo iniciativu v reprezentaci EU a řešení konfliktu téměř okamžitě po vypuknutí války. Ačkoliv mluvčí předsednictví prohlásil, že primární role předsednictví je vyjednat mezi členskými státy sjednocenou pozici, Sarkozy se po vypuknutí války vydal do Moskvy sám. Podobně „unilaterální“ přístup udržovalo francouzské předsednictví po celou dobu řešení krize, kdy své partnery v EU Sarkozy spíše informoval o svých krocích, než že by pro svou pozici vyhledával podporu. Je nicméně třeba konstatovat, že „solo-akce“ francouzského předsednictví umožnila rychlou odpověď EU, která by v případě svolání zasedání mimořádné Evropské rady (již v době vypuknutí války) a diskutování s ostatními členskými státy pravděpodobně nebyla tak svižná.

Pozoruhodný rys výkonu francouzského předsednictví, a především co se týče výkonu funkce vnější reprezentace EU, byla míra marginalizace ostatních institucí EU. Po celou dobu vyjednávání s ruskou i gruzínskou stranou měly konzultace a schůzky neformální charakter a vysoký představitel nesehrál významnou roli. Až do září Solana ani Barroso nenavštívili Gruzii ani Rusko. Kromě toho, že francouzské předsednictví zastínilo ostatní unijní instituce, lze mluvit i o částečném zastínění NATO. Francouzským diplomatům se podařilo vyjednáváním v zákulisí o týden odložit mimořádné jednání NATO, na kterém měl být hlavním tématem rusko-gruzínský konflikt. Výsledkem jednání NATO totiž mohlo být, a také bylo, jasné odsouzení ruské vojenské intervence do Gruzie, což mohlo, v očích Francie, ohrozit předsednickou mírovou misi.

Francie zároveň obratně dokázala „udržet Německo při zemi“. Nastavení budoucích

⁸⁸ Dijkstra, „EU External Representation in Conflict Resolution: When does the Presidency or the High Representative Speak for Europe?“, 15.

⁸⁹ INA Politique, „Visite de Nicolas Sarkozy à Moscou“, YouTube, 8. září 2008, <https://www.youtube.com/watch?v=j5aRwKuArxA> (staženo 22. dubna 2023).

⁹⁰ Dijkstra, „EU External Representation in Conflict Resolution: When does the Presidency or the High Representative Speak for Europe?“, 15.

unijních vztahů s Ruskem bylo pro Německo klíčové téma, především kvůli silné závislosti (nejen) Německa na ruských nerostných surovinách. Tehdejší německá kancléřka Angela Merkelová byla navíc všeobecně považována za jednoho z mála politiků, kteří s Putinem skutečně umí vyjednávat.⁹¹ I přes to se Merkelová v rusko-gruzínské krizi příliš neangažovala (a když ano, tak jen v souladu s předsednictvím⁹², a to i přes její všeobecně známý problémový vztah se Sarkozym⁹³).

Lze tedy tvrdit, že francouzské předsednictví v Radě EU v čele s prezidentem Sarkozym sehrálo hlavní reprezentační roli EU v rusko-gruzínské krizi a stalo se hlavním aktérem krizového managementu v době vypuknutí války.

5. Francouzské předsednictví v Radě EU a válka na Ukrajině

5.1 Geneze války na Ukrajině

Ozbrojený konflikt na Ukrajině probíhá od roku 2014, kdy Rusko anektovalo ukrajinský poloostrov Krym. Tento akt následoval poté, co proruský prezident Viktora Janukovyč odmítl podepsat asociační dohodu s EU a v důsledku rozsáhlých protivládních protestů uprchl do Ruska. O měsíc později ruské jednotky obsadily Krym, což Putin odůvodňoval „potřebou chránit ruskojazyčné obyvatelstvo“. Situace vyústila v ozbrojené povstání proruských separatistů na východě Ukrajiny, konkrétně v Luhanském a Doněckém regionu. Povstání se postupně přeměnila v ozbrojený konflikt mezi ukrajinskou armádou a ruskými jednotkami, které povstalce podporovaly. Rusko však přítomnost svých vojenských jednotek na východě Ukrajiny trvale popíralo.⁹⁴

Mezi lety 2014 a 2022 se vztah Ruska se západními zeměmi zhoršil. EU a USA uvalily na Rusko sankce jako reakci na nelegální anexi ukrajinského poloostrova Krym a podporu separatistů ve východní části Ukrajiny. Současně se Ukrajina snažila více přiblížit EU a NATO, o což usiloval i ukrajinský prezident Volodymyr Zelenský, ale posilování prozápadního směřování Ukrajiny zároveň prohlubovalo napětí s Ruskem. V roce 2014 vzniknul za účelem nalezení mírového řešení konfliktu tzv. Normanský formát, který byl

⁹¹ Katie Shok, Famous Negotiators: Angela Merkel and Vladimir Putin, *Program on Negotiation at Harvard Law School*, 24. dubna 2023, <https://www.pon.harvard.edu/daily/international-negotiation-daily/merkel-and-putin-a-difference-in-negotiating-style/> (staženo 26. dubna 2023).

⁹² Ulrike Guérot, „The state of the art of the EU, the French presidency and forecast of future Franco-German cooperation“, *Romanian Journal of European Affairs* 8 (2008), 30, https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1299623 (staženo 23. dubna 2023).

⁹³ Tamtéž, 33.

⁹⁴ War in Ukraine, Global Conflict Tracker, Council on Foreign Relations, naposledy upravené 16. března 2023, <https://www.cfr.org/global-conflict-tracker/conflict/conflict-ukraine> (staženo 28.4.2023).

složen ze lídrů Německa, Francie, Ruska a Ukrajiny. Skupině se podařilo vyjednat tzv. Minské dohody, které obsahovaly několik bodů (např. zákaz útočných operací, monitorování situace OBSE, propuštění válečných zajatců), jež měly k mírovému řešení konfliktu přispět.⁹⁵ Dohody však nikdy nebyly plně implementovány, jelikož z obou stran docházelo k jejich porušování.⁹⁶ V roce 2021 se začaly objevovat různé důkazní materiály upozorňující na skutečnost, že Rusko přesouvá části své armády i několik set kilometrů napříč zemí k hranicím Ukrajiny.⁹⁷ Rusko však vytrvale popíralo, že má v úmyslu Ukrajinu napadnout a podezření z možnosti útoku, které od západních zemí zaznívalo, označovalo za „hysterii“.⁹⁸

V průběhu ledna a února 2022 se napětí dále stupňovalo. Západní státy, zejména USA, varovaly před možným ruským útokem a vyzývaly k diplomatickému řešení krize. Navzdory těmto diplomatickým snahám a varováním Putin dne 21. února 2022 prohlásil, že Ruská federace oficiálně uznává Doněcký a Luhanský region jako samostatné nezávislé republiky.⁹⁹ O tři dny později, tedy 24. února 2022, Rusko oznámilo, že na území východní Ukrajiny zahajuje „speciální vojenskou operaci“ s cílem „demilitarizovat a denacifikovat Ukrajinu a zabránit genocidě páchané na Rusech“, čímž zahájilo rozsáhlou invazi na celé území Ukrajiny.¹⁰⁰ Válka na Ukrajině tak vstoupila do nové fáze, která představovala nejen vážné ohrožení pro suverenitu Ukrajiny, ale i bezpečnosti celého regionu. O nalezení mírového řešení se pokusilo několik mezinárodních aktérů, včetně EU.

5.2 Postoj států EU a vyjednávání společné pozice

EU se musela k ruské invazi postavit jako jednotný aktér, čemuž předcházelo vyjednávání společné pozice členských států. V tomto případě bylo z charakteru války zřejmé, která strana je útočník a která oběť, proto se státy shodovaly v názoru, že jediný správný postoj by mělo být striktní odmítnutí ruské agrese, přerušení diplomatických vztahů a zavedení protiruských sankcí. Lze konstatovat, že ačkoliv je EU známá svými dlouhými

⁹⁵ Tamtéž.

⁹⁶ News and press releases, databáze OSCE, https://www.osce.org/press-releases?filters=%2Bim_taxonomy_vid_1%3A%28896%29 (staženo 28. dubna 2023).

⁹⁷ Andrew E. Kramer, „Russian Troop Movements and Talk of Intervention Cause Jitters in Ukraine“, *The New York Times*, 9. dubna 2021, <https://www.nytimes.com/2021/04/09/world/europe/russia-ukraine-war-troops-intervention.html> (staženo 28. dubna 2023).

⁹⁸ Adam Taylor, „Russia’s attack on Ukraine came after months of denials it would attack“, *The Washington Post*, <https://www.washingtonpost.com/world/2022/02/24/ukraine-russia-denials/> (staženo 28. dubna 2023).

⁹⁹ Autor neznámý, „Ukraine: Putin announces Donetsk and Luhansk recognition“, *BBC News*, 21. února 2022, <https://www.bbc.com/news/av/world-europe-60470900> (staženo 28. dubna 2023).

¹⁰⁰ Andrew Osborn, Polina Nikolskaya, „Russia’s Putin authorises 'special military operation' against Ukraine“, *Reuters*, 24. února 2023, <https://www.reuters.com/world/europe/russias-putin-authorises-military-operations-donbass-domestic-media-2022-02-24/> (staženo 28. dubna 2023).

procedurami a těžkopádným rozhodováním, a to zejména v oblasti zahraniční politiky, tentokrát byla reakce EU téměř okamžitá a velmi sjednocená. Dne 24. února 2022 vydala Evropská rada prohlášení, ve kterém striktně odsuzuje ruskou agresi na Ukrajinu, požaduje po Rusku, aby pozastavilo veškeré vojenské akce na ukrajinském území, odsuzuje roli Běloruska v konfliktu a vyjadřuje solidaritu s Ukrajinou.¹⁰¹

Počáteční sjednocenost se však postupem času začala vytrácet, a to zejména když došlo na otázku, jak moc tvrdé protiruské sankce by EU měla přijmout. EU se v rámci sankční politiky může rozhodnout pro individuální sankce, hospodářské sankce nebo vízová opatření. V tomto případě se státy neshodovaly v hospodářských sankcích, a to zejména v oblasti energetických surovin. Státy se názorově rozdělily do dvou hlavních skupin. Do první skupiny se řadily země, které z morálních důvodů vnímaly omezení dovozu ruských energetických surovin jako nutnost, ke které EU musí přistoupit, a to ideálně co nejdříve. Tento názor podepíraly argumentem, že se jedná o jeden z hlavních zdrojů, kterým Rusko válku na Ukrajině financuje. Hlavní protagonisté tohoto postoje byly Polsko a Pobaltské státy¹⁰², ale lze sem zařadit i Švédsko¹⁰³, Rumunsko¹⁰⁴, Finsko¹⁰⁵, Dánsko¹⁰⁶, Španělsko¹⁰⁷, Slovinsko¹⁰⁸, Portugalsko¹⁰⁹, Irsko¹¹⁰ a Chorvatsko¹¹¹. Tyto státy z většiny nebyly závislé na

¹⁰¹ European Council conclusions on Russia's unprovoked and unjustified military aggression against Ukraine, Evropská rada (oficiální webová stránka), 24. února 2022, <https://www.consilium.europa.eu/media/54495/st00018-en22.pdf> (staženo 28. dubna 2022).

¹⁰² Barbara Moens, „Eastern Europeans push for new penalties as EU sanctions fails to end Putin's war“, *Politico*, 1. dubna 2022, <https://www.politico.eu/article/eastern-europeans-conjure-up-plans-to-raise-new-penalties-pressure-on-vladimir-putin-russia/> (staženo 28. dubna 2023).

¹⁰³ Alasdair Sanford, Joshua Askew, Andrea Carlo, „Ukraine war: Where does each EU country stand on cutting off Russian oil and gas?“, *Euronews*, 22. dubna 2022, <https://www.euronews.com/my-europe/2022/04/16/ukraine-war-where-does-each-eu-country-stand-on-cutting-off-russian-oil-and-gas> (staženo 28. dubna 2023).

¹⁰⁴ Tamtéž.

¹⁰⁵ Michele Tantussi, „Denmark, Finland support EU proposals for sanctions on Russian oil“, *Reuters*, 4. května 2022, <https://www.reuters.com/world/keeping-any-nato-ratification-period-short-is-key-finland-says-pm-2022-05-04/> (staženo 28. dubna 2023).

¹⁰⁶ Tamtéž.

¹⁰⁷ Alasdair Sanford, Joshua Askew, Andrea Carlo, „Ukraine war: Where does each EU country stand on cutting off Russian oil and gas?“, *Euronews*, 22. dubna 2022, <https://www.euronews.com/my-europe/2022/04/16/ukraine-war-where-does-each-eu-country-stand-on-cutting-off-russian-oil-and-gas> (staženo 28. dubna 2023).

¹⁰⁸ Jennifer Rankin, „EU leaders wrangle with issue of oil and gas imports from Russia at summit“, *The Guardian*, 24. března 2022, <https://www.theguardian.com/world/2022/mar/24/eu-leaders-oil-gas-imports-russia-ukraine> (staženo 28. dubna 2023).

¹⁰⁹ Alasdair Sanford, Joshua Askew, Andrea Carlo, „Ukraine war: Where does each EU country stand on cutting off Russian oil and gas?“, *Euronews*, 22. dubna 2022, <https://www.euronews.com/my-europe/2022/04/16/ukraine-war-where-does-each-eu-country-stand-on-cutting-off-russian-oil-and-gas> (staženo 28. dubna 2023).

¹¹⁰ Tamtéž.

¹¹¹ Tamtéž.

ruských energetických surovinách, a proto pro ně sankce na ruskou ropu, plyn či uhlí nepředstavovaly výrazný problém.

Druhou skupinou byly státy, které se k sankcím v oblasti energetických surovin stavěly odmítavě či velmi opatrně. Tyto státy převážně argumentovaly tím, že takový krok by pro EU mohl znamenat značný ekonomický propad, který si nemůže dovolit. Nejhlásitější zastánci tohoto stanoviska byly Maďarsko, Německo a Rakousko.¹¹² K tomuto postoji se přikláněly i další státy, které buď byly energeticky závislé na Rusku, nebo nebyly, ale obávaly se ekonomického propadu EU z důvodu závislosti ostatních členských států. Do této skupiny lze zařadit Českou republiku¹¹³, Slovensko¹¹⁴, Bulharsko¹¹⁵, Belgie¹¹⁶, Itálii¹¹⁷, Nizozemí¹¹⁸, Lucembursko¹¹⁹, Kypr¹²⁰, Řecko¹²¹ a Maltu¹²², přičemž výrazně závislé na ruských energetických surovinách byly Německo, Maďarsko, Česká republika, Slovensko a Polsko. Právě tyto státy požadovaly v případě přijetí sankcí na ruské energetické suroviny

¹¹² Barbara Moens, Hans von der Burchard, Florian Eder, Stuart Lau, „EU weighs ban on Russian oil over war crimes as pressure builds on Berlin“, *Politico*, 4. dubna 2022, <https://www.politico.eu/article/pressure-mounts-on-berlin-to-block-russian-oil/> (staženo 28. dubna 2023).

¹¹³ Markéta Boubínová, „Česko získalo hned několik výjimek z ropného embarga. Vysvětlujeme, co v Bruselu vyjednálo“, *Deník N*, 31. května 2022, <https://denikn.cz/890885/cesko-ziskalo-hned-nekolik-vyjimek-z-ropneho-embarga-vysvetlujeme-co-v-bruselu-vyjednalo/?ref=list> (staženo 28. dubna 2023).

¹¹⁴ Anne Rován, „Pétrole russe: les Européens patinent“, *Le Figaro*, 6. května 2022, <https://www.lefigaro.fr/conjoncture/petrole-russe-les-europeens-patinent-20220506> (staženo 28. dubna 2023).

¹¹⁵ Jorge Liboreiro, Efi Koutsokosta, Shona Murray, „Hungary, Slovakia, Czech Republic and Bulgaria still resisting EU ban on Russian oil“, *Euronews*, 14. května 2022, <https://www.euronews.com/my-europe/2022/05/09/hungary-slovakia-czech-republic-and-bulgaria-still-resisting-eu-ban-on-russian-oil> (staženo 28. dubna 2023).

¹¹⁶ Jennifer Rankin, „EU leaders wrangle with issue of oil and gas imports from Russia at summit“, *The Guardian*, 24. března 2022, <https://www.theguardian.com/world/2022/mar/24/eu-leaders-oil-gas-imports-russia-ukraine> (staženo 28. dubna 2023).

¹¹⁷ Geert Vanden Wijngaert, „Any EU sanctions on Russia should not hit energy – Draghi“, *Reuters*, 18. února 2022, <https://www.reuters.com/markets/asia/any-eu-sanctions-russia-should-not-hit-energy-draghi-2022-02-18/> (staženo 28. dubna 2023).

¹¹⁸ Sarah Meyssonier, „Dutch PM: Not possible for Europe to cut off Russian oil and gas immediately“, *Reuters*, 9. března 2022, <https://www.reuters.com/business/energy/dutch-pm-not-possible-europe-cut-off-russian-oil-gas-immediately-2022-03-09/> (staženo 28. dubna 2022).

¹¹⁹ Jennifer Rankin, „EU leaders wrangle with issue of oil and gas imports from Russia at summit“, *The Guardian*, 24. března 2022, <https://www.theguardian.com/world/2022/mar/24/eu-leaders-oil-gas-imports-russia-ukraine> (staženo 28. dubna 2023).

¹²⁰ Jorge Liboreiro, Efi Koutsokosta, Shona Murray, „Hungary, Slovakia, Czech Republic and Bulgaria still resisting EU ban on Russian oil“, *Euronews*, 14. května 2022, <https://www.euronews.com/my-europe/2022/05/09/hungary-slovakia-czech-republic-and-bulgaria-still-resisting-eu-ban-on-russian-oil> (staženo 28. dubna 2023).

¹²¹ Autor neznámý, „Hear Greek PM’s warning about Russian sanctions“, *CNN*, 24. března 2022, <https://www.cnn.com/videos/world/2022/03/24/greece-prime-minister-russia-sanctions-robertson-intv-intl-ovn-vpx.cnn> (staženo 28. dubna 2023).

¹²² Laura Calleja, „Malta seeks compromise on sanctions that ban EU-flagged vessels from transporting Russian oil“, *Malta Today*, 5. května 2022, <https://www.maltatoday.com.mt/news/national/116629/malta-seeks-compromise-on-sanctions-that-ban-eu-flagged-vessels-from-transporting-russian-oil#.ZEv4ls7P2bh> (staženo 28. dubna 2023).

specifické výjimky, které také prosadily. V případě vyjednávání embarga na ruskou ropu Česká republika, Slovensko a Maďarsko vyjednaly výjimku, která umožňovala nadále přijímat dodávky z jižní větve ropovodu Družba¹²³. Tato výjimka je sice „časově omezená“, ale její konec není vymezen. Další kompromis bylo vyjednání tzv. mimořádných opatření, které požadovalo Maďarsko. Tato výjimka se vztahovala na embargo v případě, že by dodávky povolené ropovodem Družba byly přerušeny. Iniciátorem této výjimky byl Viktor Orbán, který po odsouhlasení dohody, jež blokoval 26 dnů, zveřejnil na svém twitterovém účtu, že „Maďarsko má výjimku z ropného embarga“. Ačkoliv toto vyjádření není úplně přesné, jelikož výjimka je obecného charakteru a nevztahuje se výhradně jen na Maďarsko, lze konstatovat, že Orbán v souvislosti se sankcemi na ruské energetické suroviny dosáhl ve vyjednání všeho, co žádal. Polsko a Německo by teoreticky mohly používat severní část ropovodu Družba, obě země se ale dobrovolně rozhodly pro úplné zastavení dovozu ruské ropy do konce roku.¹²⁴ Dalším problematickým bodem byl dovoz ruského plynu, to ale již nespadlo mezi vyjednávání vedené francouzským předsednictvím. Francouzské předsednictví vyjednalo v souvislosti s ruskou válkou na Ukrajině dohromady šest sankčních balíčků, přičemž nejtěžší vyjednávání představoval právě ten šestý, který se týkal embarga na ruskou ropu.¹²⁵

5.3 Reprezentace EU v konfliktu

Ruská invaze na Ukrajinu byla pro mezinárodní komunitu šok. Navzdory dlouhodobému přesunu ruské vojenské techniky směrem k ukrajinským hranicím většina světových lídrů do poslední chvíle nepředpokládala, že by měl prezident Putin v úmyslu Ukrajinu skutečně napadnout. Americké zpravodajské služby sice informovaly své evropské spojence (včetně prezidenta Zelenského) o možné ruské invazi již koncem roku 2021, avšak tyto předpovědi byly přijímány s určitým skepticismem.¹²⁶ Přesto nebylo možné rozsáhlé shromažďování ruských vojenských sil u ukrajinských hranic ignorovat.

¹²³ Ropovod Družba vede ropu z Ruska, v Bělorusku se dělí na severní větev, která směřuje do Polska a Německa, a jižní větev, která směřuje na Slovensko a do Česka.

¹²⁴ Markéta Boubínová, „Česko získalo hned několik výjimek z ropného embarga. Vysvětlujeme, co v Bruselu vyjednalo“, *Deník N*, 31. května 2022, <https://denikn.cz/890885/cesko-ziskalo-hned-nekolik-vyjimek-z-ropneho-embarga-vysvetlujeme-co-v-bruselu-vyjednalo/?ref=list> (staženo 28. dubna 2023).

¹²⁵ Časová osa – omezující opatření EU vůči Rusku v souvislosti s Ukrajinou, Evropská rada (oficiální webová stránka), <https://www.consilium.europa.eu/cs/policies/sanctions/restrictive-measures-against-russia-over-ukraine/history-restrictive-measures-against-russia-over-ukraine/> (staženo 28. dubna 2023).

¹²⁶ Shane Harris, Keren DeYoung, Isabelle Khurshudyan, „Road to war: U.S. struggled to convince allies, and Zelensky, of risk of invasion“, *The Washington Post*, 16. srpna 2022 <https://www.washingtonpost.com/national-security/interactive/2022/ukraine-road-to-war/> (staženo 28. dubna 2023).

V prosinci roku 2021 vykonávalo předsednický mandát v Radě EU Slovinsko. Slovinské předsednictví na situaci na ukrajinských hranicích reagovalo vydáním prohlášení, ve kterém EU společně s OBSE vyjadřují obavy ohledně bezpečnostní situace a rostoucí ruské vojenské přítomnosti u hranic s Ukrajinou. Prohlášení rovněž vyzývá Rusko k dodržování mezinárodního práva a jasně deklaruje podporu Ukrajině.¹²⁷ Dne 13. prosince 2021 se posilování ruské vojenské přítomnosti u hranic s Ukrajinou stalo předmětem diskuze na zasedání Rady pro zahraniční věci EU. Výsledkem jednání bylo prohlášení vysokého představitele EU pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku Josepa Borrella, který zdůraznil jednotu EU v podpoře svrchovanosti a územní celistvosti Ukrajiny.¹²⁸ O dva dny později se konal šestý summit Východního partnerství, na němž stálý předseda Evropské rady Charles Michel uvedl, že v případě jakékoli vojenské agrese Ruska proti Ukrajině bude EU stát na straně Ukrajiny.¹²⁹

Priority francouzského předsednictví byly poprvé prezentovány prezidentem Macronem 9. prosince 2021 v Elysejském paláci. Situaci na Ukrajině se Macron věnoval jen okrajově v reakci na otázku položenou novináři. Vyzdvihnul roli amerického prezidenta Bidena v situaci a zároveň odkázal na Normanský formát. Mnohem větší prostor byl věnován otázce, zda bude Macron kandidovat v dubnových prezidentských volbách, na což Macron odmítal odpovědět, a zároveň naznačil, že jeho případná prezidentská kandidatura nemá s předsednickým postem nic společného.¹³⁰

Priority francouzského předsednictví prezentovali na tiskové konferenci i francouzský premiér Jeana Castex a tehdejší prezident Evropského parlamentu David Sassoli.¹³¹ Situaci na Ukrajině nicméně ani jeden z nich nekomentoval, pravděpodobně z toho důvodu, že státy Východního partnerství tradičně nepatří mezi priority zahraniční

¹²⁷ Statement by the Slovenian EU Presidency on the situation in and around Ukraine, OSCE, 24. září 2021, [Statement by the Slovenian EU Presidency on the situation in and around Ukraine | OSCE](#) (staženo 28. dubna 2023).

¹²⁸ Shrnutí jednání Rady pro zahraniční věci, 13. prosince 2021, Evropská rada (oficiální webová stránka), 13. prosince 2021, <https://www.consilium.europa.eu/cs/meetings/fac/2021/12/13/#> (staženo 28. dubna 2023).

¹²⁹ Remarks by President Charles Michel at the press conference after the 6th Eastern Partnership Summit, Evropská rada (oficiální webová stránka), 15. prosince 2021, <https://www.consilium.europa.eu/cs/press/press-releases/2021/12/15/intervention-du-president-charles-michel-lors-de-la-conference-de-presse-a-l-issue-du-sommet-du-partenariat-oriental/> (staženo 28. dubna 2023).

¹³⁰ Présentation de la Présidence française du Conseil de l'Union européenne. Elysejský palác (oficiální webová stránka). 9. prosince 2021. [Présentation de la Présidence française du Conseil de l'Union européenne. | Élysée \(elysee.fr\)](#) (staženo 1. května 2023).

¹³¹ Press Conference by David Sassoli, EP President and Jean Castex, French Prime Minister. Evropský parlament (Oficiální stránka), https://multimedia.europarl.europa.eu/cs/video/press-conference-by-david-sassoli-ep-president-and-jean-castex-french-prime-minister_I215046 (staženo 1. května 2023).

politiky Francie, a proto ani nebyly součástí priorit francouzského předsednictví. Francie navíc předsednický mandát přebírala až v lednu následujícího roku. V plně předsednické roli se Ukrajině poprvé věnovala až v rámci neformálního jednání Rady zahraničních věcí 13. a 14. ledna 2022 v Brestu. Výsledkem jednání bylo deklarování jednotného postoje států EU a zároveň nastínění strategie, kterou by EU měla vůči situaci na Ukrajině zaujmout. Na společném jednání s ministry obrany byl předmětem diskuze i Strategický kompas EU, akční plán pro posílání bezpečnosti a obrany EU, jehož schválení bylo jednou z hlavních priorit francouzského předsednictví.¹³²

Emmanuel Macron, francouzský prezident a hlavní představitel francouzského předsednictví hovořil o situaci na Ukrajině v rámci prezentování předsednictví, a především předsednických priorit, na plénu Evropského parlamentu 19. ledna 2022. V tomto projevu zaznělo několik důležitých výroků, které definují následný přístup francouzského předsednictví k válce na Ukrajině. Tím prvním bylo přesvědčení, že je nezbytné s Ruskem udržet dialog. To je zajímavé z toho důvodu, že ačkoliv se ke zvyšujícímu napětí mezi Ruskem a Ukrajinou do té doby vyjádřili různí unijní představitelé, prohlášení vždy zdůrazňovala především podporu Ukrajiny a jednotu EU. Úmysl udržet s Ruskem ohledně ukrajinské situace dialog dosud nebyl explicitně zmíněn. Zadruhé, Macron uvedl, že se francouzské předsednictví zaměří na hledání politického řešení konfliktu na Ukrajině a využije k tomu spolupráci s Německem. Zatřetí, Macron, dlouhodobý zastánce přijetí nové bezpečnostní strategie EU, včetně vyzbrojení, přímo spojil tuto myšlenku do souvislosti s Ruskem, jakožto potenciálním nebezpečím pro EU. Uvedl také, že tématu bezpečnosti, a především přijetí nové unijní bezpečnostní doktríny, se bude francouzské předsednictví důkladně věnovat, a to v souvislosti s přijetím Strategického kompasu.¹³³ V následující debatě se europoslanci k prioritám francouzského předsednictví vyjadřovali, přičemž někteří (např. německá europoslankyně Angelika Niebler a polský europoslanec Joachim Brudziński) zdůrazňovali, že francouzské předsednictví musí zajistit účinnou koordinaci a jednotu mezi členskými státy vůči ukrajinské krizi.¹³⁴ Někteří europoslanci dávali do

¹³² Informal Meeting of Foreign Ministers (Gymnich), French Presidency of the Council of the European Union, 16. ledna 2022, <https://wayback.archive-it.org/12090/20221120123407/https://presidence-francaise.consilium.europa.eu/en/news/press-release-informal-meeting-of-foreign-ministers-gymnich/> (staženo 28. dubna 2023).

¹³³ Debates – Presentation of the programme of activities of the French Presidency (debate), Evropský parlament (oficiální webová stránka), 19. ledna 2022, https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/CRE-9-2022-01-19-ITM-010_EN.html (staženo 28. dubna 2023).

¹³⁴ Debates – Presentation of the programme of activities of the French Presidency (continuation of debate), Evropský parlament (oficiální webová stránka), 19. ledna 2022,

souvislosti Macronovo zamýšlenou obhajobu prezidentského postu s předsednickým mandátem v Radě EU. Europoslanci převážně ze skupiny *Identita a demokracie*¹³⁵ se vyjadřovali kriticky - označovali Macrona za nebezpečí nejen pro Francii, ale i Evropu, a zároveň poukazovali na fakt, že Macron může využívat předsednický mandát jako komunikační nástroj v rámci prezidentské kampaně. Oproti tomu europoslanci ze skupiny *Renew*¹³⁶ označovali výroky svých kolegů za zneužití prostoru na plénu Evropského parlamentu k tomu, aby vedli kampaň proti Macronovi, a současně volali po nutnosti evropské jednoty proti společným nepřítelům, například Putinovi.¹³⁷

Koncem ledna a začátkem února se napětí mezi Ruskem a Ukrajinou nadále zvyšovalo. V souladu se svým prohlášením se Macron ujal vyjednávací role a začal své rozhovory s Putinem zaměřovat na vývoj na Ukrajině, čímž se snažil o deeskalaci situace. Inicivoval až sedmnáct telefonních rozhovorů s Putinem a až dvacet pět telefonních rozhovorů se Zelenským.¹³⁸ Navíc navštívil Moskvu, dvakrát Kyjev a v rámci koordinace s Německem také Berlín.

Moskvu Macron navštívil 7. února. Schůzce předcházela čtyřicetiminutový rozhovor s americkým prezidentem Bidenem, jehož administrativa byla v té době již přesvědčena, že invaze může začít každým dnem.¹³⁹ Macron měl od schůzky poměrně vysoká očekávání. Britský deník *The Guardian* uvedl, že „kromě toho, že je Macronova diplomatická pozice nyní umocněna výkonem mandátu Evropského předsednictví, byl prezident vždy zastáncem dialogu s Ruskem“, přičemž sám Macron před schůzkou vyjádřil přesvědčení, že jeho dialog s Putinem bude dostatečný k zajištění prevence vypuknutí vojenského konfliktu.¹⁴⁰ Dále uvedl, že jejich odpovědností je přijít s historickým řešením otázky evropské bezpečnosti a

https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/CRE-9-2022-01-19_EN.html#creitem12 (staženo 28. dubna 2023).

¹³⁵ Politická skupina s výrazně nacionalistickou a euroskeptickou politikou.

¹³⁶ Do které spadá i politická strana La République En Marche!, kterou založil v roce 2016 Emmanuel Macron.

¹³⁷ Debates – Presentation of the programme of activities of the French Presidency (continuation of debate), Evropský parlament (oficiální webová stránka), 19. ledna 2022, https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/CRE-9-2022-01-19_EN.html#creitem12 (staženo 28. dubna 2023).

¹³⁸ Roger Cohen, „President Macron’s Unending Russia Diplomacy“, *The New York Times*, 28. března 2022, <https://www.nytimes.com/2022/03/28/world/europe/macron-france-russia-ukraine.html?searchResultPosition=30> (staženo 28. dubna 2023).

¹³⁹ Luke Harding, Richard Luscombe Martin Farrer, Julian Borger, „Macron hopes for ‘historic solution’ to Ukraine crisis ahead of Putin meeting“, *The Guardian*, 7. února 2022, <https://www.theguardian.com/world/2022/feb/07/macron-hopes-for-historic-solution-to-ukraine-crisis-ahead-of-putin-meeting> (staženo 23. dubna 2023).

¹⁴⁰ Tamtéž.

že věří, že Putin je tomu otevřený. Také sdělil, že předmětem jednání s Putinem je i vyjasnění bezpečnostních pravidel Ruska s NATO a EU, a že je naléhavě nutné, aby Evropa přistoupila k novému bezpečnostnímu řádu“.¹⁴¹

Po jednání proběhla tisková konference, kde se ke schůzce oba prezidenti vyjádřili. Výsledek jednání nicméně ani zdaleka nebyl tak významný, jak Macron doufal. Podle týdeníku *Guardian* by bylo možné za největší progres ve vyjednávání považovat moment, kdy Putin prohlásil: „Několik požadavků a nápadů prezidenta Macrona jsem schopný zvážít.“, což se nedá pokládat za průlomový výsledek. Putinova administrativa současně důležitost jednání snížila, když mluvčí Kremlu prohlásil, že „situace je příliš komplexní na to, aby došlo k rozhodujícím průlomům v rámci jednoho jednání“.¹⁴² Macronovo zhodnocení schůzky bylo o něco pozitivnější. Naznačil, že výsledkem jednání je základ nových bezpečnostních garancí pro Evropu i Rusko. Zároveň uvedl, že „Francie přinesla do Moskvy evropský hlas, protože momentálně vykonává rotující předsednický mandát, a také proto, že je to její poslání“.¹⁴³ Na předsednický mandát Francie odkázal i Putin, když na začátku tiskové konference uvedl, že „Jednání s Francií proběhlo z důvodu členství obou zemí v Radě bezpečnosti OSN, a protože Francie je v současné době předseda EU.“¹⁴⁴ Macronovo vystupování „jménem EU“ bylo navíc zdůrazněno unijní vlajkou, která byla za Macronem, vedle té francouzské, vystavena.¹⁴⁵

Pokud jde o ostatní evropské aktéry, Evropská komise se ke schůzce vyjádřila pozitivně a uvedla, že Macron má v jeho snahách podporu Evropské komise.¹⁴⁶ Podle deníku *New York Times* musel Macron vynaložit značné úsilí, aby si udržel podporu svých diplomatických snah i od jednotlivých států EU, zejména od těch, které byly dříve součástí Sovětského svazu, a také že musel s ohledem na vykonávání předsednického mandátu navázat kontakt se všemi.¹⁴⁷ Ve stejné době, kdy probíhala Macronova schůzka s Putinem,

¹⁴¹ Tamtéž.

¹⁴² Charles Platiau, „Kremlin expects no decisive breakthrough from Putin-Macron meeting“, *Reuters*, 7. února 2022, <https://www.reuters.com/world/europe/kremlin-expects-no-decisive-breakthrough-putin-macron-meeting-2022-02-07/> (staženo 28. dubna 2023).

¹⁴³ David M. Herszenhorn, Giorgio Leali, „Defiant Putin mauls Macron in Moscow“, *Politico*, 7. února 2022, <https://www.politico.eu/article/vladimir-putin-russia-welcomes-emmanuel-macron-france-into-his-lair-kremlin-ukraine/> (staženo 23. dubna 2023).

¹⁴⁴ AlphaX News, „Putin and Macron in joint press conference [7/2/2022]“, YouTube, 8. února 2022, <https://www.youtube.com/watch?v=7PhTiONQ9Ds> (staženo 28. dubna 2023).

¹⁴⁵ Tamtéž.

¹⁴⁶ Roger Cohen, „Emmanuel Macron in His Labyrinth“, *The New York Times*, 12. února 2022, <https://www.nytimes.com/2022/02/12/world/europe/macron-putin-ukraine.html?searchResultPosition=38> (staženo 28. dubna 2023).

¹⁴⁷ Tamtéž.

jednal německý kancléř Olaf Scholz s prezidentem Bidenem. Hlavním tématem jednání byla budoucnost plynovodu Nord Stream 2¹⁴⁸.¹⁴⁹ Josep Borrell se v té samé době nacházel ve Washingtonu, kde vedl jednání o nouzových energetických zásobách v případě přerušení dodávek proudících přes území Ukrajiny.¹⁵⁰ Na Macronovu mediační iniciativu reagoval pozitivně, když později na plénu Evropského parlamentu uvedl, že „děkuje zejména prezidentu Macronovi za jeho diplomatické snahy o nalezení mírového řešení krize“.¹⁵¹ Macronovi v Evropském parlamentu poděkoval i stálý předseda Evropské rady Charles Michel.¹⁵²

Po jednání s Putinem se Macron přesunul do Kyjeva, kde se setkal se Zelenským. Putinovi přislíbil, že mu sdělí výsledek jednání se Zelenským telefonicky.¹⁵³ Po návštěvě Kyjeva se Macron přesunul do Berlína, kde se za účelem koordinace a posílení společné odpovědi Západu setkal se Scholzem a Andrzejem Dudou, polským prezidentem.¹⁵⁴ EU se dále věnovala situaci na Ukrajině na neformálním jednání Evropské rady dne 17. února. Charles Michel po jednání v prohlášení uvedl, že EU zůstává sjednocená, chce udržet diplomatický způsob jednání, podporuje Ukrajinu a je odhodlaná bránit své hodnoty. Následně informoval o nadcházejícím summitu s Africkou unií.¹⁵⁵ Informování o Africkému summitu však překvapivě věnoval stejný prostor, jako napjaté situaci na Ukrajině.

Francouzské předsednictví svolalo 22. února neformální zasedání ministrů zahraničí v Paříži. Po jednání vystoupili Borrell společně s francouzským ministrem zahraničních

¹⁴⁸ Plynovod postaven za cílem dodávání zemního plynu z Ruska do Německa. Z důvodu ruské agrese proti Ukrajině nebyl nikdy uveden do provozu.

¹⁴⁹ Stanley Reed, Lara Jakes, „A Russian Gas Pipeline Increases Tension Between the U.S. and Europe“, 25. července 2020, *The New York Times*, <https://www.nytimes.com/2020/07/24/business/nord-stream-pipeline-russia.html> (staženo 23. dubna 2023).

¹⁵⁰ Andrew Roth, „Talks between Macron and Putin fail to produce Ukraine breakthrough“, 7. února 2022, *The Guardian*, <https://www.theguardian.com/world/2022/feb/07/macron-warns-dont-expect-miracles-in-talks-with-putin-over-ukraine> (staženo 23. dubna 2023).

¹⁵¹ Debates – EU-Russia relations, European security and Russia's military threat against Ukraine (continuation of debate), Evropský parlament (oficiální webová stránka), 16. února 2022, https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/CRE-9-2022-02-16-ITM-006_EN.html (staženo 28. dubna 2023).

¹⁵² Tamtéž.

¹⁵³ Roger Cohen, „President Macron's Unending Russia Diplomacy“, *The New York Times*, 28. března 2022, <https://www.nytimes.com/2022/03/28/world/europe/macron-france-russia-ukraine.html?searchResultPosition=30> (staženo 28. dubna 2023).

¹⁵⁴ Roger Cohen, „Europe Calls for Peace, but Not at Any Price“, *The New York Times*, 8. února 2022, <https://www.nytimes.com/2022/02/08/world/europe/ukraine-russia-macron-scholz-duda-putin-biden.html?searchResultPosition=15> (staženo 22. dubna 2023).

¹⁵⁵ Remarks by President Charles Michel following the informal meeting of the members of the European Council“, Evropská rada (oficiální webová stránka), 17. února 2022, <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2022/02/17/remarks-by-president-charles-michel-following-the-informal-meeting-of-the-members-of-the-european-council/> (staženo 22. dubna 2023).

věcí Jean-Yvesem Le Drianem. Nejdříve se k situaci vyjádřil Le Drian, který uvedl, že situaci na Ukrajině považuje za velmi závažnou a poděkoval Borrellovi za jeho práci v dosažení společné pozice členských států. Dále oznámil, že EU přijímá první balík protiruských sankcí. Le Drian zároveň přiznal, že pokusy EU o diplomatické jednání s Ruskem selhaly. Rovněž zdůraznil, že má EU k dispozici „sankce v záloze“ v případě, že by se Rusko rozhodlo postupovat ještě agresivněji.¹⁵⁶

Na následující vývoj EU reagovala svoláním mimořádného zasedání Evropské rady dne 24. února. Hlavním výsledkem bylo přijetí dalších protiruských sankcí. Na tiskové konferenci vystoupil Charles Michel, Ursula Von der Leyenová¹⁵⁷ a Emmanuel Macron. Nejostřeji se vůči Putinovi vyjádřil Macron, který prohlásil, že situace není „krize“, ale válka, která je zcela Putinovým rozhodnutím. Dále uvedl, že Putin odmítl veškeré snahy o ukliďnění konfliktu prostřednictvím diplomacie.¹⁵⁸ Tiskové prohlášení vydané po tiskové konferenci na oficiálních webových stránkách Evropské rady a Rady EU bylo nicméně vydáno pouze jménem Charlese Michela a Ursuly von der Leyenové.¹⁵⁹

Dne 10. a 11. března pořádalo francouzské předsednictví neformální summit ve Versailles. Tento summit byl považován za jeden z nejdůležitějších momentů v rámci evropské politiky od začátku války na Ukrajině, jelikož předmětem jednání měl být potenciální urychlený vstup Ukrajiny do EU a sankce na dovoz ruského plynu, což v obou případech představovalo téma, na které měly členské státy EU rozdílné pohledy. Před zahájením prohlásila Ursula von der Leyenová, že summit bude naprosto zásadní a definující moment pro budoucí postoj EU vůči Ukrajině.¹⁶⁰ K summitu se před jeho zahájením ve stejném duchu vyjádřili i Borrell, Michel a Macron.

¹⁵⁶ Extraordinary Informal meeting of EU Foreign Affairs Ministers – 22 February 2022, Council of the EU – Newsroom, 22. února 2022, <https://newsroom.consilium.europa.eu/events/20220222-extraordinary-informal-meeting-of-eu-foreign-affairs-ministers-22-february-2022/133662-1-press-conference-part-1-20220222> (staženo 24. února 2023).

¹⁵⁷ Předsedkyně Evropské komise.

¹⁵⁸ Press conference following the European Council on the situation in Ukraine, Council of the EU – Newsroom, 25. února 2022, <https://newsroom.consilium.europa.eu/permalink/233132> (staženo 22. dubna 2023).

¹⁵⁹ Tiskové prohlášení předsedy Evropské rady Charlese Michela a předsedkyně Evropské komise Ursuly von der Leyenové k bezprecedentní a nevyprovokované vojenské agresi Ruska vůči Ukrajině, Evropská rada (oficiální webová stránka), 24. února 2022, <https://www.consilium.europa.eu/cs/press/press-releases/2022/02/24/press-statement-of-president-charles-michel-of-the-european-council-and-president-ursula-von-der-leyen-of-the-european-commission-on-russia-s-unprecedented-and-unprovoked-military-aggression-of-ukraine/> (staženo 22. dubna 2023).

¹⁶⁰ Informal meeting of Heads of State or Government, Council of the EU – Newsroom, 10. března 2022, <https://newsroom.consilium.europa.eu/permalink/233899> (staženo 23. dubna 2023).

Po summitu se uskutečnila tisková konference, na které vystoupil Macron, Michel a Leyenová. Všichni tři aktéři se vyjadřovali k válce na Ukrajině, včetně budoucího postupu EU v otázce protiruských sankcí. Vystoupení Leyenové a Michela nejsou pro tuto práci příliš podstatné, jelikož oba mají podle Lisabonské smlouvy z podstaty svého mandátu funkci reprezentace EU. Zajímavé pro tuto práci je vystoupení Macrona, který se, stejně jako Leyenová a Michel, vyjadřoval k válce na Ukrajině, a to zejména k politice a krokům EU. Kromě toho, že mluvil přibližně dvakrát delší dobu než jeho spoluřečníci, se také sám směle ujímal odpovídání na otázky novinářů, a to včetně otázek, které nebyly adresované přímo jemu a které se týkaly například potenciálního přijetí Ukrajiny do EU, koordinace unijní politiky s Velkou Británií i jiných otázek na zahraniční politiku EU v souvislosti s ruskou válkou. Novináři zároveň občasně sami automaticky směřovali otázky ohledně budoucího postupu EU právě Macronovi. Dojem, že Macron prezentuje stanoviska celé EU, dokreslilo používání slovních spojení jako „naše instituce“ či „naše kroky v rámci G7“, která od Macrona často zaznívaly.¹⁶¹

Další evropský summit, jenž byl organizován francouzským předsednictvím a který měl značný význam pro unijní politický vývoj (podle časopisu *La Tribune* dokonce představoval „nastartování evropské suverenity“), proběhl 24. a 25. března.¹⁶² Evropská lídri zde schválili novou bezpečnostní a obrannou strategii EU, tzv. Strategický kompas. Tento dokument reflektuje Macronovo dlouhodobé vize ohledně suverenity a autonomie EU. Zároveň lze konstatovat, že válka na Ukrajině zavedla EU důvod, proč je potřeba jeho vizi vyslyšet a Strategický kompas co nejdříve přijmout. Francouzské předsednictví v rámci prosazení této předsednické priority používalo válku na Ukrajině jako jeden z důvodů, proč EU potřebuje posunout svou bezpečnost na novou úroveň.¹⁶³

Macron pokračoval v telefonních rozhovorech s Putinem i po ruské invazi, doufaje, že se mu podaří najít diplomatické řešení, a především Putina přesvědčit k zastavení války. Ačkoliv měl Macron před invazí ve svých mediačních snahách podporu ostatních členských států EU a jiných unijních reprezentantů, po začátku války se jeho telefonické komunikace

¹⁶¹ European Commission, Informal Summit of Heads of State and Government of the European Union in Versailles, France“, YouTube, 11. března 2022, <https://www.youtube.com/watch?v=T3ZdXAjgfOc> (staženo 25. března 2023).

¹⁶² Sylvain Kahn, „Sommet de l'EU du mars sous présidence française: l'éveil de l'Europe à la souveraineté“, *La Tribune*, 30. března 2022, <https://www.latribune.fr/opinions/tribunes/sommet-de-l-ue-du-25-mars-sous-presidence-francaise-l-eveil-de-l-europe-a-la-souverainete-907204.html> (staženo 23. března 2023).

¹⁶³ Autor neznámý, „L'UE veut devenir indépendante des combustibles russes d'ici 2027“, *La Tribune*, 11. března 2022, <https://www.latribune.fr/economie/international/l-ue-veut-devenir-independante-des-combustibles-russes-d-ici-2027-905917.html> (staženo 24. dubna 2023).

s Putinem staly v očích některých členských států nepřijatelnými a vzhledem k nulovým výsledkům i těžko obhajitelnými. Polský prezident Duda dokonce přirovnal Macronovo volání Putinovi k vyjednávání s Hitlerem, Stalinem či Pol Potem.¹⁶⁴ Ještě větší kritice Macron čelil poté, co prohlásil, že Putin by měl být poražen, ale ne ponížen. Například irský europoslanec Seán Kelly poznamenal na plénu Evropského parlamentu, že „mezitím, co na Ukrajině probíhá válka, zde máme prezidenta rotujícího předsednictví, který hovoří o tom, že nesmíme Putina ponížit. „Proč ho to tak zajímá? Jaké ponížení? Co tím myslí? Je nutné, aby mu tyto otázky byly položeny“.¹⁶⁵ Macronovo telefonování s Putinem kritizovali i další poslanci (např. polský europoslanec Patrik Jaki).¹⁶⁶ Macron tedy postupně všeobecnou podporu ztratil a ani se nezdálo, že by o ni nadále nějak výrazně usiloval. Telefonní rozhovory s Putinem postupem času ukončil.

Když na začátku dubna podnikli zástupci EU, Leyenová a Borrell, oficiální návštěvu do Kyjeva, prezident Macron, ani žádný jiný zástupce francouzského předsednictví, je nedoprovázel. Macron navštívil Kyjev až v polovině června, pouhých několik dní před ukončením francouzského předsednictví. Takové otálení s návštěvou Ukrajiny bylo překvapivé, a to zejména vzhledem k tomu, že administrativa prezidenta Zelenského vyzývala Macrona, aby tak učinil co nejdříve, ještě před koncem předsednického mandátu.¹⁶⁷ Macron navíc navštívil Kyjev společně se Scholzem a italským premiérem Draghim.¹⁶⁸

¹⁶⁴ Kate Connolly, Patrick Wintour, „Pressure mounts on German ministers to embargo Russian energy“, *The Guardian*, 4. duben 2022, <https://www.theguardian.com/world/2022/apr/04/pressure-mounts-germany-embargo-russian-energy-imports> (staženo 23. dubna 2023).

¹⁶⁵ Conclusions of the European Council meeting of 30 -31 May 2022 (debate), Evropský parlament (oficiální webová stránka), 8. června 2022), https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/CRE-9-2022-06-08-ITM-005_EN.html (staženo 23. dubna 2023).

¹⁶⁶ Cooperation and similarities between the Putin régime and extreme right and separatist movements in Europe (topical debate), Evropský parlament (oficiální webová stránka), 6. dubna 2022, https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/CRE-9-2022-04-06-ITM-010_EN.html (staženo 22. dubna 2023).

¹⁶⁷ Philippe Ricard, „Emmanuel Macron plays catch-up on his visit do Kyiv“, *Le Monde*, 16. června 2022, https://www.lemonde.fr/en/international/article/2022/06/16/emmanuel-macron-plays-catch-up-on-his-visit-to-kyiv_5986978_4.html (staženo 23. dubna 2023).

¹⁶⁸ Autor neznámý, „EU leaders in Kyiv back Ukraine candidate status, as France promises howitzers“, *Le Monde*, 16. června 2022, https://www.lemonde.fr/en/international/article/2022/06/16/macron-scholz-and-draghi-vow-to-help-rebuild-ukraine_5987028_4.html (staženo 22. dubna 2023).

5.4 Zhodnocení

Francouzské předsednictví se zaměřilo na situaci na Ukrajině prakticky od počátku svého mandátu. Již při prezentaci priorit francouzského předsednictví na plénu Evropského parlamentu Macron uvedl, že hledání politického řešení ukrajinské krize bude součástí předsednické agendy. Toto prohlášení ukazuje odhodlání věnovat se napjaté situaci na Ukrajině ještě před tím, než Putin zahájil invazi.

Macron se postavil do centra evropské diplomacie a byl jediným evropským reprezentantem EU, který inicioval schůzku s Putinem za účelem řešení konfliktu ještě před vypuknutím války. Specifické bylo, že Macron reprezentoval EU neoficiálně. Ačkoliv často hovořil za EU a vyjednával de-facto za unijní stranu, o výsledcích jeho jednání nebylo oficiálně informováno na stránkách EU. Měl nicméně podporu jak předsedkyně Evropské komise, stálého předsedy Evropské rady a vysokého představitele Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku. Macron byl vnímán jako relevantní reprezentant stanovisek EU i ostatními aktéry, například Putinem, Zelenským či novináři. Velmi často zazníval odkaz na skutečnost, že Francie „předsedá EU“ nebo „vede EU“¹⁶⁹ (což nicméně není úplně správné označení). Zjednodušeně řečeno, třetími stranami, ať to byli politici či noviny, byly Macronovy vyjednávací iniciativy často odůvodňovány právě tím, že zastával pozici předsednictví.

Předsednický mandát využil Macron v souvislosti s pořádáním summitů, neformálních jednání Evropské rady či tiskových konferencí, kde se aktivně ujímal slova a prezentoval stanoviska EU veřejnosti. Macronova reprezentační pozice byla dokreslována tím, že za ním vždy byly viditelné jak francouzské, tak unijní vlajky.

Dalším specifíkem bylo Macronovo časté odkazování na spolupráci s Německem. Vzhledem k tomu, že Německo nepředsedalo Radě EU, je logické, že bylo při řešení krize méně viditelné než Francie. Deník *New York Times* nicméně dává Macronovo postavení se do role neoficiálního evropského lídra do souvislosti s odchodem Angely Merkelové. Zajímavým faktorem byla i poměrně nízká angažovanost francouzského ministra zahraničních věcí Le Driana, který se na veřejnosti k válce na Ukrajině jménem EU

¹⁶⁹ Autor neznámý, „Macron ‘reasonably optimistic’ ahead of talks with Putin“, *Oman Daily Observer*, 7. února 2022, <https://www.omanobserver.om/article/1113857/world/europe/macron-reasonably-optimistic-ahead-of-talks-with-putin> (staženo 2. dubna 2023).

v podstatě nevyjadřoval. Tuto skutečnost lze zpozorovat i v již zmíněném dokumentu „*Un président, l'Europe et la guerre*“¹⁷⁰ ve kterém je Le Drian zmíněný pouze jednou. Oproti tomu Emmanuel Bonne, Macronův blízký pracovník a poradce, se v dokumentu objevuje mnohokrát a je mu věnováno podobně prostoru, jako Macronovi.

Současně lze zaznamenat výrazný pokles francouzské aktivity v druhé polovině předsednického mandátu. K tomu mohlo vést několik faktorů. Zaprvé, jelikož Macronovo diplomatické pokusy k žádnému pozitivnímu výsledku nevedly, ztratil pro svou pozici podporu ostatních aktérů EU. Zadruhé, v případě, že bychom přijali imperativ některých politiků, že Macron využíval předsednický mandát v prezidentské kampani, mohli bychom dát pokles francouzské aktivity do souvislosti s Macronovo dubnovou výhrou ve volbách a následným ukončením prezidentské kampaně. Francouzský prezident navíc riskoval, že v případě, že pokud by s Putinem soustavně komunikoval za účelem vyřešení krize a zároveň by v tomto cíli byl i nadále neúspěšný, jeho političtí soupeři by ho portrétovali jako neúspěšného diplomata, což mohlo ohrozit jeho případnou výhru ve volbách.

Skutečnost, že Macron jedná jménem EU a zastupuje členské státy a instituce, přestože dle lisabonského institucionálního uspořádání k tomu nemá oprávnění, upoutala pozornost některých politických aktérů a novinářů. Zpravodajský server *Politico* například cituje Francouzský institut pro mezinárodní a strategické záležitosti v Paříži, který uvedl, že „bylo nutné jednat, a nezáleželo, jestli to bude Macron, vykonávající předsednický mandát, nebo Borrell, vedoucí zahraničních záležitostí EU“.¹⁷¹ V edici Brussels Playbook, která se zabývá vnitřním děním v rámci evropských institucí, *Politico* uvádí, že se Macron snaží „řídít Bruselskou show sám“.¹⁷² Důraznější kritika zazněla od bývalého polského ministra zahraničí a současného europoslance Radka Sikorského, který jednání Macrona (a také Scholze i celého původního Normandského formátu) přímo označil za porušení Lisabonské smlouvy.¹⁷³ Macron byl nicméně častěji kritizován za to, že využívá předsednictví jako prostor pro zviditelnění se v rámci kampaně pro nadcházející prezidentské volby ve Francii.

¹⁷¹ Clea Caulcutt, Giergio Leali, David M. Herszenhorn, „Macron heads east on risky peacemaker mission“, *Politico*, 6. února 2022, <https://www.politico.eu/article/macron-putin-russia-ukraine-france-nato-peace/> (staženo 23. dubna 2023).

¹⁷² Jakob Hanke Vela, Suzanne Lynch, „Brussels Playbook: The summit trilogy – Telegram from Brussels – Food boost“, *Politico*, 24. března 2022, <https://www.politico.eu/newsletter/brussels-playbook/the-summit-trilogy-telegram-from-brussels-food-boost/> (staženo 22. dubna 2023).

¹⁷³ Suzanne Lynch, Jakob Hanke Vela, „Brussels Playbook – Energy dependency – Ukraine shuttle diplomacy – Hungary replies“, *Politico*, 1. února 2022, <https://www.politico.eu/newsletter/brussels-playbook/energy-dependency-ukraine-shuttle-diplomacy-hungary-replies/> (staženo 23. dubna 2022).

Lze konstatovat, že francouzský prezident Macron, hlavní představitel francouzského předsednictví v Radě EU, byl nejvíce viditelný a proaktivní evropský lídr v krizovém managementu a prezentování postoje EU v období před i během vypuknutí ruské invaze na Ukrajinu.

Závěr

Bakalářská práce se zaměřila na zkoumání úlohy předsednictví v Radě EU v kontextu vnější reprezentace EU, zejména v oblasti krizového managementu. Cílem práce bylo prověřit tezi, že předsednictví v Radě EU po ratifikaci Lisabonské smlouvy ztrácí funkci vnější reprezentace EU. Tato teze je odvozena od znění Lisabonské smlouvy a současně je obecně akceptována v odborné literatuře zabývající se institucemi EU. Práce postupuje od teoretických předpokladů k empirickým zjištěním, která jsou syntetizována v rámci obou kapitol praktické části práce.

Pro dosažení cíle práce byla použita diachronní komparativní metoda, jež umožnila porovnat dvě francouzská předsednictví v Radě EU. Prvním analyzovaným případem bylo francouzské předsednictví v roce 2008, které probíhalo před ratifikací Lisabonské smlouvy, a druhým francouzské předsednictví v roce 2022, které se konalo již po ratifikaci Lisabonské smlouvy. Obě předsednictví zároveň probíhala v období, kdy mezi Ruskem a sousední zemí (v roce 2008 se jednalo o Gruzii, v roce 2022 o Ukrajinu) došlo k válečnému konfliktu, na který EU musela reagovat a být v něm zastoupena konkrétním aktérem.

Z výzkumu je patrné, že předsednictví v Radě EU si svou pozici v oblasti vnější reprezentace EU a krizovém managementu udržuje i v post-lisabonském institucionálním rámci. Studie provedená v této bakalářské práci demonstruje, že francouzské předsednictví v Radě EU v roce 2008 i v roce 2022 hrálo klíčovou reprezentační a mediační úlohu v období vypuknutí války v Gruzii i na Ukrajině. Komparace nicméně odhalila rozdílné prvky v reprezentačních rolích předsednictví.

Hlavním rozdílem představuje skutečnost, že zatímco francouzský prezident Sarkozy zastupoval EU navenek v průběhu francouzského předsednictví v roce 2008 v souladu s oficiálním mandátem, prezident Macron tak v průběhu francouzského předsednictví v roce 2022 činil neoficiálně. Prezident Macron v mnoha případech prezentoval stanovisko EU či vyjednával jménem EU se souhlasem ostatních unijních aktérů, nicméně výsledky jeho diplomacie nebyly oficiálně prezentovány jako stanovisko EU.

Dalším rozdílem je, že francouzské předsednictví v roce 2022 častěji odkazovalo na multilaterální způsob řešení krize (zejména na spolupráci s Německem), na rozdíl od francouzského předsednictví v roce 2008, které se zdálo multilaterální přístup ke krizi aktivně potlačovat. I přes časté odkazování prezidenta Macrona na nutnost společného postupu se však nedá konstatovat, že by v krizi spojené s válkou na Ukrajině v roce 2022

vystupovali jiní evropští aktéři ve stejné míře, jako prezident Macron.

Z komparace dále vyplývá, že se v obou případech francouzský prezident výrazně profiloval jako hlavní aktér předsednictví, což mohlo vést k dojmu, že zosobňoval celý předsednický mandát. Dosti rozdílná nicméně byla role ministrů zahraničních věcí. Během francouzského předsednictví v roce 2008 sehrál Bernard Kuchner, tehdejší ministr zahraničních věcí Francie, poměrně zásadní roli v mediačním a reprezentačním procesu během krize. Účastnil se například jednání s ruským i gruzínským prezidentem a vystupoval jménem předsednictví i EU. Naopak Jean-Yves Le Drian, francouzský ministr zahraničních věcí během předsednictví v roce 2022, byl v souvislosti s ukrajinskou krizí jen méně viditelný. To lze dát do souvislosti se skutečností, že Lisabonská smlouva mění postavení ministra zahraničních věcí předsedajícího státu, který již nepředседá Radě zahraničních věcí. Z toho lze vyvodit, že změny vyplývající z Lisabonské smlouvy ve spojitosti s reprezentační funkcí, mají větší dopad na roli ministra zahraničních věcí než na hlavního představitele předsedajícího státu.

V průběhu francouzského předsednictví v roce 2008 byla mediační role prezidenta Sarkozyho zdůvodňována a legitimizována předsednickým mandátem, a to jak politickými partnery EU, tak i médii. Toto zjištění není zásadně překvapivé, neboť dle znění Maastrichtské smlouvy spadala vnější reprezentace EU mezi zodpovědnosti předsednictví. Zajímavé je zjištění, že k legitimizaci mediační role prezidenta Macrona předsednickým mandátem docházelo i v roce 2022. Macron byl svými politickými partnery, například prezidentem Zelenským a prezidentem Putinem, a současně i relevantními médii, vnímán jako lídr a reprezentant EU, přičemž odkazovali právě na jeho předsednický mandát. Tak se dělo i navzdory tomu, že oficiální prohlášení na webových stránkách EU nereprezentovaly aktivity prezidenta Macrona jako oficiální výsledek unijní diplomacie.

Z výsledku této bakalářské práce lze vyvodit, že předsednictví Rady EU si i nadále udržuje pozici aktéra, na kterého se lze v případě krize spolehnout v oblasti vnější reprezentace EU a který je akceptován ostatními unijními aktéry, zástupci třetích států a médii jako reprezentant EU. Otázkou zůstává, jakou roli sehrál faktor, že Radě EU předsedala zrovna Francie, po diplomatické stránce zkušený a silný stát, či do jaké míry byla zásadní proaktivní povaha obou francouzských prezidentů. Zda, a případně nakolik, tyto (ale i jiné) faktory přispěly ke skutečnosti, že byla reprezentační role EU přenechána předsednictví, představuje dle mého názoru prostor pro další výzkum.

Summary

The thesis focused on the role of the Presidency of the Council of the EU in the context of the EU's external representation, especially in crisis management. The thesis aimed to test the thesis that the Presidency of the Council of the EU lost its function of external representation of the EU after the ratification of the Lisbon Treaty. This thesis is derived from the wording of the Lisbon Treaty and, at the same time is generally accepted in the literature on EU institutions. The thesis proceeds from theoretical assumptions to empirical findings, which are synthesised within the two chapters of the practical part of the thesis.

To achieve the aim of the thesis, a diachronic comparative method was used to compare two French presidencies of the EU Council. The first case analysed was the French presidency in 2008, which took place before the ratification of the Lisbon Treaty, and the second was the French presidency in 2022, which took place after the ratification of the Lisbon Treaty. At the same time, both presidencies took place when Russia and a neighbouring country (Georgia in 2008 and Ukraine in 2022) were involved in a war conflict to which the EU had to respond and be represented by a specific actor.

The research shows that the EU presidency maintains its position in EU external representation and crisis management even in the post-Lisbon institutional framework. The study conducted in this thesis demonstrates that the French EU presidency in 2008 and 2022 played a critical representational and mediation role during the outbreak of war in both Georgia and Ukraine. However, the comparison reveals different elements in the presidencies' representational roles.

The main difference is that while French President Sarkozy represented the EU externally during the 2008 French Presidency in accordance with his official mandate, President Macron did so unofficially during the 2022 French Presidency. On many occasions, President Macron presented the EU position or negotiated on behalf of the EU with the agreement of other EU actors. Still, the results of his diplomacy were not officially presented as the EU position.

Another difference is that the French presidency in 2022 referred more often to a multilateral approach to the crisis (particularly cooperation with Germany), in contrast to the French presidency in 2008, which seemed to suppress a multilateral approach to the crisis actively. However, despite President Macron's frequent references to the need for joint action, it cannot be said that other European actors have acted to the same extent as President

Macron in the crisis related to the war in Ukraine in 2022.

The comparison also shows that in both cases, the French president was strongly profiled as the main actor of the presidency, which could lead to the impression that he personified the entire presidential mandate. However, the role of foreign ministers was quite different. During the French Presidency in 2008, Bernard Kuchner, then French Foreign Minister, played a crucial role in the mediation and representation process during the crisis. For example, he participated in negotiations with the Russian and Georgian Presidents and spoke on behalf of the Presidency and the EU. By contrast, Jean-Yves Le Drian, the French Foreign Minister during the 2022 presidency, was only less visible in the context of the Ukraine crisis. This can be linked to the fact that the Lisbon Treaty changed the position of the foreign minister of the presiding state, who no longer chairs the Foreign Affairs Council. It can be concluded that the changes resulting from the Lisbon Treaty, in connection with the representational function, have a greater impact on the role of the Foreign Minister than on the Head of State of the Presidency.

During the 2008 French presidency, President Sarkozy's mediating role was justified and legitimised by the presidential mandate by EU political partners and the media. This finding is not fundamentally surprising since according to the Maastricht Treaty's wording, the EU's external representation was a responsibility of the Presidency. Interestingly, the finding that the presidential mandate legitimised President Macron's mediating role also occurred in 2022. Macron was perceived as a leader and representative of the EU by his political partners, such as President Zelensky and President Putin, as well as by the relevant media, referring specifically to his presidential mandate. This was even though the official statements on the EU website did not represent President Macron's activities as an official outcome of EU diplomacy.

From the outcome of this thesis, it can be concluded that the EU Council Presidency continues to maintain its position as an actor that can be relied upon for the external representation of the EU in times of crisis and is accepted by other EU actors, third country representatives and the media as representative of the EU, the question remains what role was played by the fact that the EU Council was chaired by France, a diplomatically experienced and strong state, or to what extent the proactive nature of the two French presidents was crucial. Whether, and possibly to what extent, these (and other) factors contributed to the fact that the EU's representative role was left to the presidency is, in my view, an area for further research.

Seznam zdrojů

Primární zdroje

Evropský parlament (oficiální webová stránka). Debates - Conclusions of the European council meeting of 30 -31 May 2022 (debate). 8. června 2022.

https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/CRE-9-2022-06-08-ITM-005_EN.html (staženo 23. dubna 2023).

Evropský parlament (oficiální webová stránka). Debates - Cooperation and similarities between the Putin régime and extreme right and separatist movements in Europe (topical debate). 6. dubna 2022. https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/CRE-9-2022-04-06-ITM-010_EN.html (staženo 22. dubna 2023).

Evropský parlament (oficiální webová stránka). Debates – EU-Russia relations, European security and Russia’s military threat against Ukraine (continuation of debate). 16. února 2022. https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/CRE-9-2022-02-16-ITM-006_EN.html (staženo 28. dubna 2023).

Evropský parlament (oficiální webová stránka). Debates – Presentation of the programme of activities of the French Presidency (debate). 19. ledna 2022.

https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/CRE-9-2022-01-19-ITM-010_EN.html (staženo 28. dubna 2023).

Evropský parlament (oficiální webová stránka). Debates – Situation in Georgia - (debate). 1. září 2008, https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/CRE-6-2008-09-01-ITM-020_EN.html?redirect, (staženo 10. dubna 2023).

Evropský parlament (oficiální webová stránka). Press Conference by David Sassoli, EP President and Jean Castex, French Prime Minister.

https://multimedia.europarl.europa.eu/cs/video/press-conference-by-david-sassoli-ep-president-and-jean-castex-french-prime-minister_I215046 (staženo 1. května 2023).

Evropská rada (oficiální webová stránka). Časová osa – omezující opatření EU vůči Rusku v souvislosti s Ukrajinou.

<https://www.consilium.europa.eu/cs/policies/sanctions/restrictive-measures-against-russia-over-ukraine/history-restrictive-measures-against-russia-over-ukraine/> (staženo 28. dubna 2023).

Evropská rada (oficiální webová stránka). European council conclusions on Russia’s unprovoked and unjustified military aggression against Ukraine. 24. února 2022,

<https://www.consilium.europa.eu/media/54495/st00018-en22.pdf> (staženo 28. dubna 2022).

Evropská rada (oficiální webová stránka). Remarks by President Charles Michel at the press conference after the 6th Eastern Partnership Summit, 15. prosince 2021,

<https://www.consilium.europa.eu/cs/press/press-releases/2021/12/15/intervention-du->

[president-charles-michel-lors-de-la-conference-de-presse-a-l-issue-du-sommet-du-partenariat-oriental/](#) (staženo 28. dubna 2023).

Evropská rada (oficiální webová stránka). Remarks by President Charles Michel following the informal meeting of the members of the European council“. 17. února 2022.

<https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2022/02/17/remarks-by-president-charles-michel-following-the-informal-meeting-of-the-members-of-the-european-council/> (staženo 22. dubna 2023).

Evropská rada (oficiální webová stránka). Tiskové prohlášení předsedy Evropské rady Charlese Michela a předsedkyně Evropské komise Ursuly von der Leyenové k bezprecedentní a nevyprovokované vojenské agresi Ruska vůči Ukrajině, 24. února 2022.

<https://www.consilium.europa.eu/cs/press/press-releases/2022/02/24/press-statement-of-president-charles-michel-of-the-european-council-and-president-ursula-von-der-leyen-of-the-european-commission-on-russia-s-unprecedented-and-unprovoked-military-aggression-of-ukraine/> (staženo 22. dubna 2023).

Evropská rada (oficiální webová stránka). Newsroom - Extraordinary Informal meeting of EU Foreign Affairs Ministers – 22 February 2022. 22. února 2022.

<https://newsroom.consilium.europa.eu/events/20220222-extraordinary-informal-meeting-of-eu-foreign-affairs-ministers-22-february-2022/133662-1-press-conference-part-1-20220222> (staženo 24. února 2023).

Evropská rada (oficiální webová stránka). Newsroom - Informal meeting of Heads of State or Government. 10. března 2022. <https://newsroom.consilium.europa.eu/permalink/233899> (staženo 23. dubna 2023).

Evropská rada (oficiální webová stránka). Newsroom - Press conference following the European council on the situation in Ukraine. 25. února 2022,

<https://newsroom.consilium.europa.eu/permalink/233132> (staženo 22. dubna 2023).

Evropská rada (oficiální webová stránka). Předsednictví Rady EU.

<https://www.consilium.europa.eu/cs/council-eu/presidency-council-eu/> (staženo 16.4.2022).

Evropská rada (oficiální webová stránka). Shrnutí jednání Rady pro zahraniční věci, 13. prosince 2021. 13. prosince 2021.

<https://www.consilium.europa.eu/cs/meetings/fac/2021/12/13/#> (staženo 28. dubna 2023).

Evropská rada (oficiální webová stránka). Závěry předsednictví z mimořádné Evropské rady. 1. září 2008, <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-12594-2008-INIT/en/pdf> (staženo 22. dubna 2023).

EUR – Lex (Přístup k právu EU). Článek 146 Římské smlouvy. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FR/TXT/PDF/?uri=CELEX:11957E/TXT> (staženo 22. dubna 2023).

EUR – Lex (Přístup k právu EU). Článek 28 Smlouvy o Evropském společenství uhlí a oceli. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FR/TXT/PDF/?uri=CELEX:11951K/TXT> (staženo 22. dubna 2023).

EUR – Lex (Přístup k právu EU). Článek 30 Jednotného evropského paktu, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:11986U/TXT> (22. dubna 2023).

IMDb. „Un président, l’Europe et la guerre“. Guy Lagache, 2022. <https://www.imdb.com/title/tt22692282/> (staženo 21. března 2023).

NATO (oficiální webová stránka). Relations with Georgia. Naposledy upravené 14. dubna, https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_38988.htm (staženo 21. dubna 2023).

Oficiální webová stránka Elysejského paláce. Présentation de la Présidence française du Conseil de l’Union européenne. 9. prosince 2021. <https://www.elysee.fr/emmanuel-macron/2021/12/09/presentation-de-la-presidence-francaise-du-conseil-de-lunion-europeenne> (staženo 1. května 2023).

Oficiální webová stránka francouzského předsednictví v Radě EU 2022. Informal Meeting of Foreign Ministers (Gymnich). 16. ledna 2022. <https://wayback.archive-it.org/12090/20221120123407/https://presidence-francaise.consilium.europa.eu/en/news/press-release-informal-meeting-of-foreign-ministers-gymnich/> (staženo 28. dubna 2023).

OSCE. Statement by the Slovenian EU Presidency on the situation in and around Ukraine. 24. září 2021. [Statement by the Slovenian EU Presidency on the situation in and around Ukraine | OSCE](#) (staženo 28. dubna 2023).

OSCE. News and press releases - databáze OSCE. https://www.osce.org/press-releases?filters=%2Bim_taxonomy_vid_1%3A%28896%29 (staženo 28. dubna 2023).

YouTube. AlphaX Media. „Putin and Macron in joint press conference [7/2/2022]“. 8. února 2022. <https://www.youtube.com/watch?v=7PhTiONQ9Ds> (staženo 28. dubna 2023).

YouTube. European Commission. „Informal Summit of Heads of State and Government of the European Union in Versailles, France“. 11. března 2022. <https://www.youtube.com/watch?v=T3ZdXAjgfOc> (staženo 25. března 2023).

Sekundární zdroje

Literatura

Asmus Ronald. *A little war that shook the world: Georgia, Russia, and the future of the West*. New York: Palgrave Macmillan, 2010.

Fiala Petr, Pitrová Markéta. *Evropská unie*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2009.

Kaniok Petr. *České předsednictví Rady EU – most před minulost*. Brno: Masarykova univerzita, 2010.

Kaniok Petr. *Předsednictví Rady EU: příběh půlstoletí*. Brno: Masarykova univerzita, 2008.

Ole Elgström Ole. *European Union council presidencies a comparative perspective*. London: Routledge, 2003.

https://cuni.primo.exlibrisgroup.com/permalink/420CKIS_INST/1ustijj/alma9925212345606986.

Piris Jean-Claude. *The Lisbon Treaty: a legal and political analysis*. Cambridge: Cambridge Press, 2010.

Starr Frederick, Cornell Svante E. *The Guns of August: Russia's war in Georgia*. Oxon: Routledge, 2015. <https://doi.org/10.4324/9781315699660> (staženo 22. dubna 2023).

Šlosaršík Ivo Šlosarčík, Kasáková Zuzana. *Institute Evropské unie a Lisabonská smlouva*. Praha: Grada, 2013.

Wivel Ander, Mouritzen Hans. *Explaining Foreign Policy: International Diplomacy and the Russo-Georgian War*. Colorado: Lynne Rienner Publishers, 2012. [https://web-p-](https://web-p-ebscohost-com.ezproxy.is.cuni.cz/ehost/ebookviewer/ebook/ZTAwMHh3d19fNTc5NTA2X19BTg2?sid=21c2d792-cb18-40bf-a0c8-8f994738145a@redis&vid=0&format=EB&rid=1)

[ebscohost-com.ezproxy.is.cuni.cz/ehost/ebookviewer/ebook/ZTAwMHh3d19fNTc5NTA2X19BTg2?sid=21c2d792-cb18-40bf-a0c8-8f994738145a@redis&vid=0&format=EB&rid=1](https://web-p-ebscohost-com.ezproxy.is.cuni.cz/ehost/ebookviewer/ebook/ZTAwMHh3d19fNTc5NTA2X19BTg2?sid=21c2d792-cb18-40bf-a0c8-8f994738145a@redis&vid=0&format=EB&rid=1).

Elektronické / zpravodajské zdroje

Barulet Alain. „Kouchner évoque des sanctions contre la Russie. *Le Figaro*. 19. srpna 2008. <https://www.lefigaro.fr/international/2008/08/29/01003-20080829ARTFIG00013-kouchner-evoque-des-sanctions-contre-la-russie-.php> (staženo 22. dubna 2023).

Boubínová Markéta. „Česko získalo hned několik výjimek z ropného embarga. Vysvětlujeme, co v Bruselu vyjednálo“. *Deník N*. 31. května 2022.

<https://denikn.cz/890885/cesko-ziskalo-hned-nekolik-vyjimek-z-ropneho-embarga-vysvetlujeme-co-v-bruselu-vyjednalo/?ref=list> (staženo 28. dubna 2023).

Calleja Laura. Malta seeks compromise on sanctions that ban EU-flagged vessels from transporting Russian oil“. *Malta Today*. 5. května 2022.

https://www.maltatoday.com.mt/news/national/116629/malta_seeks_compromise_on_sanctions_that_ban_euflagged_vessels_from_transporting_russian_oil#.ZEv4ls7P2bh (staženo 28. dubna 2023).

Caulcutt Clea. Leali Giergio, Herszenhorn David M. „Macron heads east on risky peacemaker mission“. *Politico*. 6. února 2022. <https://www.politico.eu/article/macron-putin-russia-ukraine-france-nato-peace/> (staženo 23. dubna 2023).

Cohen Roger. „Europe Calls for Peace, but Not at Any Price“. *The New York Times*. 8. února 2022. <https://www.nytimes.com/2022/02/08/world/europe/ukraine-russia-macron-scholz-duda-putin-biden.html?searchResultPosition=15> (staženo 22. dubna 2023).

Cohen Roger. „Emmanuel Macron in His Labyrinth“. *The New York Times*. 12. února 2022. <https://www.nytimes.com/2022/02/12/world/europe/macron-putin-ukraine.html?searchResultPosition=38> (staženo 28. dubna 2023).

Cohen Roger. „President Macron’s Unending Russia Diplomacy“. *The New York Times*. 28. března 2022. <https://www.nytimes.com/2022/03/28/world/europe/macron-france-russia-ukraine.html?searchResultPosition=30> (staženo 28. dubna 2023).

Connolly Kate, Wintour Patrick. „Pressure mounts on German ministers to embargo Russian energy“. *The Guardian*. 4. duben 2022. <https://www.theguardian.com/world/2022/apr/04/pressure-mounts-germany-embargo-russian-energy-imports> (staženo 23. dubna 2023).

Dijkstra Hylke. „EU External Representation in Conflict Resolution: When does the Presidency or the High Representative Speak for Europe?“. *European Integration online Papers*, č. 15 (2011), 14. <https://doi.org/10.1695/2011001> (staženo 22. dubna 2023).

Hanke Vela Jakob, Lynch Suzanne. „Brussels Playbook: The summit trilogy – Telegram from Brussels – Food boost. *Politico*. 24. března 2022. <https://www.politico.eu/newsletter/brussels-playbook/the-summit-trilogy-telegram-from-brussels-food-boost/> (staženo 22. dubna 2023).

Hanke Vela Jakob, Lynch Suzanne. „Brussels Playbook – Energy dependency – Ukraine shuttle diplomacy – Hungary replies“. *Politico*. 1. února 2022. <https://www.politico.eu/newsletter/brussels-playbook/energy-dependency-ukraine-shuttle-diplomacy-hungary-replies/> (staženo 23. dubna 2022).

Harding Luke, Luscombe Richard, Farrer Martin, Borger Julian. „Macron hopes for historic solution’ to Ukraine crisis ahead of Putin meeting. *The Guardian*. 7. února 2022. <https://www.theguardian.com/world/2022/feb/07/macron-hopes-for-historic-solution-to-ukraine-crisis-ahead-of-putin-meeting> (staženo 23. dubna 2023).

Harris Shane, DeYoung Keren, Khurshudyan Isabelle. „Road to war: U.S. struggled to convince allies, and Zelensky, of risk of invasion. *The Washington Post*. 16. srpna 2022. <https://www.washingtonpost.com/national-security/interactive/2022/ukraine-road-to-war/> (staženo 28. dubna 2023).

Herszenhorn David M, Leali Giorgi. „Defiant Putin mauls Macron in Moscow“. *Politico*. 7. února 2022. <https://www.politico.eu/article/vladimir-putin-russia-welcomes-emmanuel-macron-france-into-his-lair-kremlin-ukraine/> (staženo 23. dubna 2023).

INA Politique. „Visite de Nicolas Sarkozy à Moscou“. YouTube. 8. září 2008. <https://www.youtube.com/watch?v=j5aRwKuArxA> (staženo 22. dubna 2023).

Kahn Sylvain. „Sommet de l’EU du mars sous présidence française: l’éveil de l’Europe à la souveraineté“. *La Tribune*. 30. března 2022. <https://www.latribune.fr/opinions/tribunes/sommet-de-l-ue-du-25-mars-sous-presidence-francaise-l-eveil-de-l-europe-a-la-souverainete-907204.html> (staženo 23. března 2023).

Kramer Andrew. „Russian Troop Movements and Talk of Intervention Cause Jitters in Ukraine”. *The New York Times*, 9. dubna 2021.

<https://www.nytimes.com/2021/04/09/world/europe/russia-ukraine-war-troops-intervention.html> (staženo 28. dubna 2023).

Liboreiro Jorge, Koutsokosta Efi, Murray Shona. „Hungary, Slovakia, Czech Republic and Bulgaria still resisting EU ban on Russian oil“. *Euronews*. 14. května 2022.

<https://www.euronews.com/my-europe/2022/05/09/hungary-slovakia-czech-republic-and-bulgaria-still-resisting-eu-ban-on-russian-oil> (staženo 28. dubna 2023).

Meyssonnier Sarah. „Dutch PM: Not possible for Europe to cut off Russian oil and gas immediately“. *Reuters*. 9. března 2022. <https://www.reuters.com/business/energy/dutch-pm-not-possible-europe-cut-off-russian-oil-gas-immediately-2022-03-09/> (staženo 28. dubna 2022).

Moens Barbara. „Eastern Europeans push for new penalties as EU sanctions fails to end Putin’s war“. *Politico*. 1. dubna 2022, <https://www.politico.eu/article/eastern-europeans-conjure-up-plans-to-raise-new-penalties-pressure-on-vladimir-putin-russia/> (staženo 28. dubna 2023).

Osborn Andrew, Nikolskaya Polina. „Russia’s Putin authorises 'special military operation' against Ukraine”. *Reuters*. 24. února 2023, <https://www.reuters.com/world/europe/russias-putin-authorises-military-operations-donbass-domestic-media-2022-02-24/> (staženo 28. dubna 2023).

Phalnikar Sonia. „Behind the scenes in Macron’s war diplomacy“. *Deutsche Welle*, 7. ledna 2022, <https://www.dw.com/en/behind-the-scenes-in-macrons-war-diplomacy/a-62323732> (staženo 22. dubna 2022).

Platiau Charles. „Kremlin expects no decisive breakthrough from Putin-Macron meeting“. *Reuters*. 7. února 2022. <https://www.reuters.com/world/europe/kremlin-expects-no-decisive-breakthrough-putin-macron-meeting-2022-02-07/> (staženo 28. dubna 2023).

Quaglia Lucia, Moxon-browne Edward. „What Makes a Good EU Presidency? Italy and Ireland Compared”. *Journal of common market studies* 44 (2) (2006): 351, <https://doi.org/10.1111/j.1468-5965.2006.00626.x> (staženo 3. března 2023).

Rankin Jennifer. „EU leaders wrangle with issue of oil and gas imports from Russia at summit“. *The Guardian*. 24. března 2022.

<https://www.theguardian.com/world/2022/mar/24/eu-leaders-oil-gas-imports-russia-ukraine> (staženo 28. dubna 2023).

Reed Stanley. Jakes Lara. „A Russian Gas Pipeline Increases Tension Between the U.S. and Europe“. *The New York Times*. 25. července 2020.

<https://www.nytimes.com/2020/07/24/business/nord-stream-pipeline-russia.html> (staženo 23. dubna 2023).

Ricard Philippe. „Emmanuel Macron plays catch-up on his visit do Kyiv“. *Le Monde*. 16. června 2022. https://www.lemonde.fr/en/international/article/2022/06/16/emmanuel-macron-plays-catch-up-on-his-visit-to-kyiv_5986978_4.html (staženo 23. dubna 2023).

Roth Andrew. „Talks between Macron and Putin fail to produce Ukraine breakthrough“. *The Guardian*. 7. února 2022. <https://www.theguardian.com/world/2022/feb/07/macron-warns-dont-expect-miracles-in-talks-with-putin-over-ukraine> (staženo 23. dubna 2023).

Rovan Anne. „Pétrole russe: les Européens patinent“. *Le Figaro*. 6. května 2022. <https://www.lefigaro.fr/conjoncture/petrole-russe-les-europeens-patinent-20220506> (staženo 28. dubna 2023).

Sanford Alasdair, Askew Joshua, Carlo Andrea. „Ukraine war: Where does each EU country stand on cutting off Russian oil and gas?“. *Euronews*. 22. dubna 2022. <https://www.euronews.com/my-europe/2022/04/16/ukraine-war-where-does-each-eu-country-stand-on-cutting-off-russian-oil-and-gas> (staženo 28. dubna 2023).

Schout Adriaan, Vanhoonacker Sophie. „Evaluating Presidencies of the Council of the EU: Revisiting Nice“, *Journal of common market studies* 44 (5) (2006): 1051-1077, <https://doi.org/10.1111/j.1468-5965.2006.00673.x.1055> (staženo 3. března 2023).

Shok Katie. Famous Negotiators: Angela Merkel and Vladimir Putin. *Program on Negotiation at Harvard Law School*, 24. Dubna 2023, <https://www.pon.harvard.edu/daily/international-negotiation-daily/merkel-and-putin-a-difference-in-negotiating-style/> (staženo 26. dubna 2023).

Tallberg Jonas. “The power of the presidency”. *Journal of common market studies* 42 (5) (2004), 100. https://cuni.primo.exlibrisgroup.com/permalink/420CKIS_INST/1pop0hq/cdi_proquest_miscellaneous_38008581 (staženo 11. března 2023).

Tantussi Michele. „Denmark, Finland support EU proposals for sanctions on Russian oil“. *Reuters*. 4. května 2022. <https://www.reuters.com/world/keeping-any-nato-ratification-period-short-is-key-finland-says-pm-2022-05-04/> (staženo 28. dubna 2023).

Tylor Adam. „Russia’s attack on Ukraine came after months of denials it would attack“. *The Washington Post*. <https://www.washingtonpost.com/world/2022/02/24/ukraine-russia-denials/> (staženo 28. dubna 2023).

Vandecastel Bruno, Bossuyt Fabienne. „Assessing EU Council presidencies (Conditions for) success and influence“. *Comparative European Politics* 12, 233 – 247 (2014). <https://doi.org/10.1057/cep.2013.1> (staženo 22. února 2023).

Vanhoonacker Sophie, Pomorska Karolina, Maurer Heidi. „The Presidency in EU External Relations“. *Politique européenne*, č. 35 (2011): 139-164, <https://www.jstor.org/stable/48502519> (staženo 3. března 2023).

Wijngaert Geert Vanden. „Any EU sanctions on Russia should not hit energy – Draghi”. *Reuters*. 18. února 2022. <https://www.reuters.com/markets/asia/any-eu-sanctions-russia-should-not-hit-energy-draghi-2022-02-18/> (staženo 28. dubna 2023).

Autor neznámý. „EU leaders in Kyiv back Ukraine candidate status, as France promises howitzers“. *Le Monde*. 16. června 2022. https://www.lemonde.fr/en/international/article/2022/06/16/macron-scholz-and-draghi-vow-to-help-rebuild-ukraine_5987028_4.html (staženo 22. dubna 2023).

Autor neznámý. „L'UE veut devenir indépendante des combustibles russes d'ici 2027“. *La Tribune*. 11. března 2022. <https://www.latribune.fr/economie/international/l-ue-veut-devenir-independante-des-combustibles-russes-d-ici-2027-905917.html> (staženo 24. dubna 2023).

Autor neznámý. „Hear Greek PM's warning about Russian sanctions“. *CNN*. 24. března 2022. <https://www.cnn.com/videos/world/2022/03/24/greece-prime-minister-russia-sanctions-robertson-intvu-intl-ovn-vpx.cnn> (staženo 28. dubna 2023).

Autor neznámý. War in Ukraine, Global Conflict Tracker. Council on Foreign Relations. Naposledy upravené 16. března 2023. <https://www.cfr.org/global-conflict-tracker/conflict/conflict-ukraine> (staženo 28.4.2023).

Autor neznámý. „Ukraine: Putin announces Donetsk and Luhansk recognition“, *BBC News*. 21. února 2022. <https://www.bbc.com/news/av/world-europe-60470900> (staženo 28. dubna 2023).

Autor neznámý. „L'UE n'est pas prête à sanctionner Moscou“. *Le Figaro*. 29. srpna 2008. <https://www.lefigaro.fr/international/2008/08/29/01003-20080829ARTFIG00374-l-ue-ne-sanctionnera-pas-moscou-.php> (staženo 22. dubna 2008).

Autor neznámý. „Russia claims victory as EU stops short of imposing sanctions“. *France24*. 2. září 2008. <https://www.france24.com/en/20080902-russia-claims-victory-eu-stops-short-imposing-sanctions-russia-georgia> (staženo 22. dubna 2023).